

HMS

HITNA MEDICINSKA SLUŽBA

SLUŽBENO GLASILO HRVATSKOG ZAVODA ZA HITNU MEDICINU

U Šibeniku obilježen Nacionalni dan hitne medicinske službe

Potpisan Ugovor o dodjeli gotovo deset milijuna kuna bespovratnih sredstava za projekt Kontinuirano stručno osposobljavanje radnika u djelatnosti hitne medicine

PLUS

PLUS

SADRŽAJ

NOVOSTI	Kongres obuhvatio širok raspon tema značajnih za kvalitetno zbrinjavanje hitnih pacijenata.....	4
	Hitna helikopterska medicinska služba lani zbrinula 980 pacijenata	7
	Zajednički prostor dijelit će izvanbolnička i bolnička hitna služba u KBC-u Split.....	7
	Dragan Lozančić: DUZS je nositelj sustava upravljanja i jedinstvenog djelovanja u slučaju velikih nesreća i katastrofa na svim razinama.....	8
DOGODILO SE	Hitna medicinska služba na poplavljenim područjima.....	12
	Simpozijem obilježena 15. godišnjica rada koprivničkog Objedinjenog hitnog bolničkog prijema.....	12
	Obnovljena ispostava Trogir Zavoda za hitnu medicinu Splitsko-dalmatinske županije.....	12
	Obljetnica hitne medicinske službe u Primorsko-goranskoj županiji	13
	Održan 3. kongres hitne medicine za studente i mlade liječnike.....	14
KOMENTAR	Vozilo za velike nesreće.....	15
TEMA BROJA	Edukativnim programima i svečanom akademijom obilježen Nacionalni dan hitne medicinske službe.....	16
KARIJERE	Jelena Aranza: Kopnom, morem, zrakom, sve pod HMS znakom.....	24
EDUKACIJA	Gotovo deset milijuna kuna bespovratnih sredstava za edukacije djelatnika hitne medicinske službe.....	29
	Sklopljeni prvi ugovori.....	29
	Novi kandidati za nacionalne instruktore na osposobljavanju.....	29
	Uroš Zafošnik: Učenje kroz simulacije je siguran, učinkovit i etičan način obrazovanja	30
	Sve više laika educirano za uporabu AVD uređaja.....	32
	Održana vježba sustava domovinske sigurnosti	33
	Objavljen priručnik koji djelatnicima HMS-a daje točne upute o postupanju u slučaju kemijske nesreće.....	34
LJUDI	Martina Bezek: Trčanje maratona je meditacija u pokretu.....	36
IZDVAJAMO	Prikaz slučaja spašavanja i zbrinjavanja unesrećenih u pomorskoj nesreći u Kornatskom arhipelagu.....	39

UVODNIK

Dragi čitatelji,

ispred vas je jubilarni, deseti broj časopisa Hitna medicinska služba koji smo pokrenuli sa željom da postane mjesto razmjene spoznaja i iskustava s područja hitne medicine između zdravstvenih djelatnika koji sudjeluju u pružanju hitne medicinske skrbi, ali i izvor novih ideja te poticaj mladim osobama da se zainteresiraju za ovaj plemeniti posao. Od početnog broja iz lipnja 2013. pa sve do danas, na pripremi časopisa surađivali smo s brojnim *hitnjacima*, objavili preko 20 intervjua, istražili niz tema važnih za sustav hitne medicine u Republici Hrvatskoj te neprestano radili na povezivanju djelatnika hitne medicinske službe (HMS). Nadam se da nam je uspjelo. Ovaj mali jubilej koristim da zahvalim svim našim suradnicima i prijateljima te vama, našim vjernim čitateljima.

Temu broja posvetili smo Nacionalnom danu HMS-a čije je središnje obilježavanje ove godine održano u Šibeniku, gradu koji se prvi put spominje davne 1066. godine u ispravi kralja Petra Krešimira IV. i po čijim ulicama od tada neprestano cirkulira život sa svim svojim nepredvidivostima. Krešimirov grad pokazao se kao iznimno gostoljubiv domaćin, a stotinjak djelatnika HMS-a uzvratilo je gostoprimstvom edukacijskim programima kojima su Šibenčane svih uzrasta, ali i njihove goste, upoznali s jednostavnim vještinama pružanja prve pomoći. Iskoristit ću ovu prigodu da još jednom svim *hitnjacima* čestitam Nacionalni dan HMS-a i zahvalim im na svakodnevnom uspješnom zbrinjavanju hitnih pacijenata.

Svakom djelatniku HMS-a osnovna motivacija je pomoći čovjeku kojem je ugrožen život. Doktorici Jeleni Aranzi, voditeljici ispostave Solin Zavoda za hitnu medicinu Splitsko-dalmatinske županije, to je i životna misija koja joj donosi ispunjenje i osobno zadovoljstvo. O njezinoj dugoj i bogatoj karijeri, potpuno neobičnim i onim malo običnijim radnim iskustvima, više pročitajte u našoj stalnoj rubrici Karijere. U rubrici Ljudi upoznajte medicinsku sestru Martinu Bezek iz Zavoda za hitnu medicinu Međimurske županije koja nakon napornih smjena redovito trči maratone.

Ostatak časopisa donosi intervju s voditeljem Simulacijskog centra Zdravstvenog doma Ljubljana Urošem Zafošnikom, dipl. zn., mag. soc. del. te razgovor s mr. sc. Rajkom Turk, mag. pharm. iz Centra za kontrolu otrovanja Instituta za medicinska istraživanja i medicinu rada koja predstavlja najnoviji priručnik Hrvatskog zavoda za hitnu medicinu - Smjernice za postupanje izvanbolničkog i bolničkog HMS-a u slučaju nesreća s kemikalijama. S ravnateljem Državne uprave za zaštitu i spašavanje dr. sc. Draganom Lozančićem, dipl. ing. razgovarali smo o nedavnim poplavama, novoj protupožarnoj sezoni, ulozi sustava civilne zaštite u velikim nesrećama i katastrofama te mogućoj reorganizaciji istog.

Pripremili smo za vas i niz drugih članaka o edukacijama, djelatnostima, projektima i zbivanjima u HMS-u. Nadam se da ćete i u ovom broju pronaći nešto zanimljivo te da ćete nam se javiti s komentarima, kritikama i idejama kako bi jedanaesti broj časopisa bio još bolji i kvalitetniji.

Maja Grba-Bujević

Održan 4. kongres hitne medicine s međunarodnim sudjelovanjem

Kongres obuhvatio širok raspon tema značajnih za kvalitetno zbrinjavanje hitnih pacijenata

S otvorenja Kongresa

Impresivan broj okupljenih, čak 430 sudionika, potvrđuje da je Kongres hitne medicine s međunarodnim sudjelovanjem prepoznat kao jedinstvena prigoda da djelatnici hitne medicinske službe (HMS) razmjene iskustva, znanja i vještine te razgovaraju o novim idejama i tehnologijama koje primjenjuju u svakodnevnoj praksi

„Stigli smo do već četvrtog Kongresa hitne medicine, koji svojim postojanjem predstavlja kontinuitet rada i zalaganja članova Hrvatskog društva za hitnu medicinu, kao i Hrvatskog sestrinskog društva hitne medicine u afirmaciji naše struke“, rekla je na otvorenju 4. kongresa hitne medicine s međunarodnim sudjelovanjem u Vodicama dotadašnja predsjednica Hrvatskog društva za hitnu medicinu Hrvatskog liječničkog zbora i predsjednica Kongresa dr. sc. Ingrid Bošan Kilibarda, dr. med. Naglasila je da specijalizacija iz hitne medicine predstavlja jednu od ključnih točaka, kako za prepoznatljivost struke, tako i za komplementarnost djelovanja izvanbolničkog i bolničkog HMS-a te kako joj je posebno zadovoljstvo što su na Kongresu, osim specijalizanata, i prvi specijalisti hitne medicine.

„Sigurna sam da skupovi kao što je ovaj znatno doprinose poboljšanju kvalitete pružanja hitne medicinske skrbi, ali i pomažu djelatnicima da s manje stresa i više sigurnosti prionu na posao“, zaključila je predsjednica Kongresa dr. sc. Ingrid Bošan Kilibarda, dr. med. Dopredsjednik Kongresa i predsjednik Hrvatskog sestrinskog društva hitne medicine Damir Važanić, mag. med. techn. naglasio je: „Timskim radom izvanbolničkih i bolničkih djelatnika

HMS-a, kao i zajedničkim učenjem, razmjenom znanja, vještina i iskustava doprinosimo zajedničkom cilju – kvalitetnoj skrbi za naše hitne pacijente.“

Budući liječnici na otvorenju Kongresa

Trodnevni Kongres otvorila je izaslanica predsjednice Republike Hrvatske i gradonačelnica Vodica Nelka Tomić, dr. med., a svečanosti otvorenja još su prisustvovali zastupnica Hrvatskog sabora Branka Juričev-Martinčev, dipl. oec., državni tajnik Ministarstva zdravstva prim. Željko Plazonić, dr. med., ravnateljica Hrvatskog zavoda za hitnu medicinu (HZHM) prim. mr. Maja Grba-Bujević, dr. med., ravnatelj Državne uprave za zaštitu i spašavanje dr. sc. Dragan Lozančić, izvršni predsjednik Hrvatskog Crvenog križa Robert Markt, dipl. oec., ravnatelj Hrvatskog zavoda za toksikologiju i antidoping Zdravko Lovrić, dipl. ing. i drugi ugledni gosti.

Uvodno predavanje, pod nazivom Bitno je očima nevidljivo, održala je prim. mr. Maja Grba-Bujević, dr. med. koja je tom prigodom istaknula dosadašnja postignuća i poduzete mjere na unapređenju sustava hitne medicine te najavila još povoljnija organizacijska rješenja s ciljem uspješnog zbrinjavanja hitnih pacijenata. Osim toga, riječ je dala i mladim snagama, budućim liječnicima Ivi Miloš i Damiru Martinoviću, koji su pokazali izniman interes za rad u ovako uređenom sustavu hitne medicine.

Predstavljene Smjernice za slučaj kemijske ugroze

Odmah po otvorenju Kongresa predstavljene su Smjernice za postupanje izvanbolničkog i bolničkog HMS-a u slučaju nesreća s kemikalijama koje je

S lijeva na desno: Damir Važanić, mag. med. techn., dr. sc. Ingrid Bošan Kilibarda, dr. med., dr. sc. Maja Vučinić Knežević, prim. Željko Plazonić, dr. med., prim. mr. Maja Grba-Bujević, dr. med., Ivan Tiban, vozač, Katarina Penić, dr. med. i Mario Matoc, med. teh.

Zajedničkim učenjem, razmjenom znanja, vještina i iskustava doprinosimo zajedničkom cilju – kvalitetnoj skrbi za naše hitne pacijente
Damir Važanić

cina utemeljena na dokazima, prof. dr. sc. Livi Puljak iz Hrvatskog Cochran Medicinskog fakulteta u Splitu i Agencije za kvalitetu i akreditaciju u zdravstvu i socijalnoj skrbi te Andrije Babića, dr. med. iz Zavoda za hitnu medicinu Splitsko-dalmatinske županije. Predavači su istaknuli kako medicina utemeljena na dokazima podrazumijeva integraciju kliničkog iskustva i stručnosti zdravstvenih radnika uz upotrebu najboljih dostupnih dokaza iz znanstvene literature. Pročelnica Odjela za sestrinstvo na Hrvatskom katoličkom sveučilištu doc. dr. sc. Marta Čivljak, dr. med. govorila je pak o sestrinstvu utemeljenom na dokazima: „Moderno sestrinstvo se itekako treba temeljiti na dokazima i na holističkom pristupu pacijentu. Ovakav kompleksan pristup predstavlja velik izazov i zahtjeva edukaciju medicinskih sestara u tom smjeru te jačanje njihovih kapaciteta za istraživanje iz područja zdravstvene njege.“

Predavanje Dijane Osman, dr. med.

Medicinsko-laboratorijska dijagnostika u hitnoj medicini

objavio HZHM, a nastale su u suradnji HZHM-a, Hrvatskog zavoda za toksikologiju i antidoping i Centra za kontrolu otrovanja Instituta za medicinska istraživanja i medicinu rada. Smjernice su namijenjene djelatnicima HMS-a kako bi u slučaju kemijske ugroze brzo i djelotvorno zbrinuli nesrećene i pri tom izbjegli kontaminaciju. Ovo je prvi dokument takve namjene i obuhvata u RH, istaknuli su urednici Smjernica, mr. sc. Rajka Turk, mag. pharm., Zdravko Lovrić, dipl. ing., univ. mag. pharm. i dr. sc. Ingrid Bošan Kilibarda, dr. med., na predstavljanju u Vodicama te naglasili kako one pružaju potporu medicinskim djelatnicima u procesu donošenja odluka, ali ne mogu poslužiti kao zamjena za istinsku kliničku procjenu niti mogu sadržavati sve potrebne informacije za utvrđivanje odgovarajuće skrbi i baviti se svakom pojedinom situacijom (više o Smjernicama saznajte u intervjuu s mr. sc. Rajkom Turk, mag. pharm. u rubrici Edukacije).

Atraktivna predavanja pozvanih predavača

Ovogodišnji Kongres okupio je ukupno 430 sudionika koji su se uz veliki broj predavanja, čak 73, brojne radionice te 41 prijavljen poster bavili temama Hitna medicina temeljena na dokazima, Primjeri dobre prakse u hitnoj medicini, Akutna toksikologija, Laboratorijska i radiološka dijagnostika u hitnoj medicini, Tijek hitne intervencije od prijema poziva u MPDJ-u do završnog zbrinjavanja pacijenta u OHBP-u, a bilo je i ponešto slobodnih tema. Najviše interesa privukla su predavanja pozvanih predavača poput onog Hitna medi-

Velik broj sudionika Kongresa poslušalo je predavanje prof. dr. sc. Lidije Bilić-Zulle, spec. med. biokemije iz Kliničkog zavoda za laboratorijsku dijagnostiku Kliničkog bolničkog centra Rijeka i Katedre za medicinsku informatiku Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci koja je govorila o racionalizaciji procesa medicinsko-laboratorijske dijagnostike u hitnoj medicini. Profesorica Bilić-Zulle navela je kako se tri četvrtine odluka u medicini donosi na temelju laboratorijskih nalaza, kao i da do 44 posto medicinskih pogrešaka uzrokuju upravo greške u laboratorijskoj i radiološkoj dijagnostici. Također, istaknula je da se specifičnost uporabe laboratorijskih podataka u hitnoj medicini odnosi na ograničen broj analiza dostupnih u kratkom vremenu, a koje se odnose na procjenu životnih funkcija i patoloških stanja koja zahtijevaju hitno zbrinjavanje bolesnika.

Inovativni pristupi u liječenju

Prim. mr. sc. Marijana Pervan, dr. med., Marko Šimunović, dr. med. i Dubravko Bajramović, dr. med. iz Kliničkog zavoda za dijagnostičku i intervencijsku radiologiju Kliničkog bolničkog centra Zagreb održali su predavanje o ulozi radiološke dijagnostike u hitnoj medicini. S obzirom na to da je primjenom različitih dijagnostičkih metoda i protokola omogućena pravovremena dijagnostika akutno bolesnih ili traumatiziranih bolesnika u hitnom prijemu, Odjel hitne radiologije treba biti funkcionalno integriran unutar hitnog prijema s ciljem što bržeg postavljanja dijagnoze, uz što manje nepotrebnih pre- >>

Najposjećenija radionica bila je RSI

” Jedna od najposjećenijih radionica bila je RSI (*Rapid sequence intubation*), odnosno brza intubacija u slijedu

» traga, naglasili su predavači. Posebnu pažnju sudionika privuklo je predavanje Sanija Pogorilića, mag. pharm. iz Inovativne farmaceutske inicijative koji je govorio o potrebi redefiniranja zdravstvenih sustava kako bi pružili brz i učinkovit pristup inovativnim pristupima u liječenju različitih bolesti, poput liječenja CAR-T stanicama koje su genetski modificirane kako bi T-stanica prepoznala i uništila tumorske stanice, zatim genske terapije koja pomaže zamijeniti oštećene ili nedostajuće gene u stanicama kroz uvođenje DNA za liječenje genetskih bolesti te stanične terapije koja podrazumijeva umetanje živih stanica u pacijente u svrhu zamjene ili popravka oštećenog tkiva i antibakterijskih tretmana koji neutraliziraju visoko patogene bakterijske površinske proteine ili izlučene toksine i aktiviraju imunološki sustav da izravno ubija bakterije.

Velik interes za radionicama

I ove godine sudionici su imali priliku prisustvovati okruglom stolu pravnik-a u zdravstvu, ali i priključiti se jednoj od radionica te tako upoznati nove ideje i tehnologije koje se primjenjuju u svakodnevnoj praksi. Jedna od najposjećenijih radionica bila je RSI (*Rapid sequence intubation*), odnosno brza intubacija u slijedu koju su vodili primarius Grba-Bujević iz HZHM-a i Miljenko Gvožđak, med. techn. iz Zavoda za hitnu medicinu Karlovačke županije. Sudionici su pokazali interes za radionicom postavljanja centralnog venskog katetera koju su vodili pročelnica OHBP-a Kliničke bolnice „Sveti Duh“ i novoizabrana predsjednica Hrvatskog društva za hitnu medicinu HLZ-a doc. prim. dr. sc. Višnja Neseć Adam, dr. med. i specijalizant KB-a „Sveti Duh“ Tino Klancir, dr. med., kao i interes za radionicama Porod 1. i Porod 2. Potonju radionicu vodio je voditelj Simulacijskog centra Zdravstvenog doma Ljubljana Uroš Zafošnik, dipl. zn., mag. soc. del. pa su polaznici, uz praktična znanja kako zbrinuti komplikacije pri porodu, saznali i kako izgleda učenje uz pomoć simulacija.

Predstavljanje postera

Autorice najboljeg postera Jasna Janeš-Kovačević, dr. med. i Senka Štrbo, dr. med.

Najbolji poster

Na samom zatvaranju Kongresa, predsjednica i dopredsjednik Kongresa proglasili su najbolji poster. Ove godine nagradu su dobile Jasna Janeš-Kovačević, dr. med. i Senka Štrbo, dr. med. iz Zavoda za hitnu medicinu Primorsko-goranske županije za poster Uloga medicinskog dispečera u

”

Nagradu za najbolji poster dobile su doktorice Jasna Janeš-Kovačević i Senka Štrbo iz Zavoda za hitnu medicinu Primorsko-goranske županije

prepoznavanju srčanog zastoja. Autorice su posterom prikazale istraživanje kojim su nastojale ustanoviti da li medicinski dispečeri u njihovom Zavodu rano prepoznaju srčani zastoj te u kolikoj mjeri se drže algoritma Hrvatskog indeksa prijema hitnog poziva za MPDJ. Istraživanje je obuhvatilo isključivo slučajeve u kojima je tijekom prijema poziva pacijent još disao i imao srčanu akciju, a provedeno je kroz razdoblje od jedanaest mjeseci u 2017. godini. Ukupno je zabilježeno 815 izvanbolničkih srčanih zastoja, a postupci oživljavanja provedeni su u 262 slučaja. Od tog broja, pokazuju rezultati istraživanja, medicinski dispečeri prepoznali su srčani zastoj u 72 slučaja. Od preostalih 146 srčanih zastoja, u 67 posto slučajeva kod kolapsa žrtve je bio prisutan laik, dok u ostalim slučajevima ili nije bio nitko prisutan (23 posto), ili je taj podatak nepoznat (10 posto). Laici su oživljavali u samo 36 posto slučajeva. Zanimljivo je i da su uslijed neprepoznatog srčanog zastoja, medicinski dispečeri najčešće koristili kriterije Nejasan problem (35 posto) te Odrasli bez svijesti, diše

”

Izazovi u radu djelatnika hitne medicine u osnovi se ne razlikuju neovisno o radilištu na kojem djeluju
Ingrid Bošan Kilibarda

(27 posto), što ukazuje na to da dispečeri ne uspijevaju razjasniti kvalitetu disanja. Jedan od razloga za to su, smatraju autorice, i sami očevici koji ne mogu, a najčešće i ne žele opisivati događaj, smatrajući da time gube dragocjeno vrijeme. U konačnici, istaknule su autorice, svakako treba poraditi na uvježbanosti dispečera za rano prepoznavanje zastoja disanja i vođenje telefonskog oživljavanja, kao i na komunikacijskim vještinama dispečera kako bi mogli navesti očevica na suradnju.

Artikulirana potreba stalnog unapređenja kvalitete

4. kongres hitne medicine s međunarodnim sudjelovanjem održao se u Vodicama se od 25. do 28. travnja 2018. pod pokroviteljstvom Predsjednice RH, Ministarstva zdravstva i HZHM-a, a u organizaciji Hrvatskog društva za hitnu medicinu HLZ-a i Hrvatskog sestrijskog društva hitne medicine. Kako je na samom kraju istaknula predsjednica Kongresa dr. sc. Ingrid Bošan Kilibarda, dr. med.: „Bila je ovo jedinstvena prilika da s kolegama iz Hrvatske i inozemstva razmijenimo stečena radna iskustva, dotaknemo se zanimljivih tema, ali se ujedno i međusobno upoznamo i povežemo te iznova podsjetimo da se izazovi u radu djelatnika hitne medicine u osnovi ne razlikuju neovisno o radilištu na kojem djeluju.“ Dodala je i da je cilj Kongresa bio artikulirati potrebu stalnog unapređenja kvalitete pružanja hitne medicinske skrbi, uvažavajući pri tom tijekom vremena kao i stalnu promjenjivost i razvoj suvremene medicine, te poželjela puno uspjeha u razvoju struke novoizabranom predsjednici Hrvatskog društva za hitnu medicinu HLZ-a, doc. prim. dr. sc. Višnji Nesek Adam, dr. med.

Hitna helikopterska medicinska služba lani zbrinula 980 pacijenata

Hitnim zračnim medicinskim prijevozom je tijekom cijele 2017. godine zbrinuto 980 hitnih pacijenata, pokazuju podaci Hrvatskog zavoda za hitnu medicinu. Prema istim podacima, najučestaliji razlog izlaska na intervenciju timova hitne helikopterske medicinske službe (HHMS) bio je srčani udar. Od ukupno 980 uspješno zbrinutih hitnih pacijenata, njih 128 ili 13 posto doživjelo je srčani udar. Slijede intervencije zbrinjavanja osoba s dijagnozom iznenadne jake boli u trbuhu te moždanog udara.

Smješteni u tri helikopterske baze, Divulje, Dubrovnik i otok Krk, timovi HHMS-a imali su od siječnja do kraja prosinca protekle godine ukupno 851

ilustracija

intervenciju. Najveći broj intervencija, čak 413, imao je tim HHMS-a smješten u Divuljama koji je uspješno zbrinuo 485 pacijenata, a slijedi ga tim s bazom na otoku Krku koji je u 290 intervencija zbrinuo ukupno 347 hitnih pacijenata. Za razliku od timova HHMS-a na Krku i u Divuljama koji su bili aktivni cijelu godinu, tim HHMS-a smješten u Du-

brovniku djelovao je od lipnja do studenog 2017. te je u tom razdoblju imao ukupno 148 intervencija i isto toliko zbrinutih hitnih pacijenata. Potonji tim za let je koristio helikopter Ministarstva unutarnjih poslova, dok su timovi u Divuljama i na Krku za potrebe hitnog zračnog medicinskog prijevoza koristili helikoptere Oružanih snaga Republike Hrvatske.

Zajednički prostor dijeliti će izvanbolnička i bolnička hitna služba u KBC-u Split

Usljedeće četiri godine Klinički bolnički centar Split trebao bi dobiti Objednjeni hitni bolnički prijem (OHBP) u sklopu kojeg će se nalaziti i Zavod za hitnu medicinu Splitsko-dalmatinske županije što je jedinstven slučaj dosad u Hrvatskoj. Ukupna vrijednost ovog projekta je 80 milijuna kuna, a prema riječima ravnatelja bolnice prof. prim. dr. sc. Ive Jurića, dr. med. za izgradnju OHBP-a osigurali su 31 milijun kuna iz EU fondova, deset milijuna kuna dala im je Splitsko-dalmatinska županija, dok će Vlada osigurati preostalih 39 milijuna kuna. „Novac imamo, a najvažniji preduvjet da dobijemo vlasništvo nad 55 tisuća kvadrata bolničkog zemljišta vrijednog 293 milijuna kuna riješili smo s Gradom. Time smo dobili odriješene ruke i sada, kada je sve finalizirano nakon sjednice Vlade u Splitu, krećemo s izradom dokumentacije za što će nam trebati godinu dana“, izjavio je ravnatelj KBC-a Split te dodao da bolnica već ima 14 specijaliziranih koji će raditi u OHBP-u, a raspisali su i natječaj za još četvero specijaliziranih.

ilustracija

Zadovoljstvo radi skorašnjeg preseljenja u novi prostor nije krijo ni ravnatelj Zavoda za hitnu medicinu Splitsko-dalmatinske županije Leo Luetić, dr. med.: „Ovo rješenje je veliki iskorak, jedino će kod nas biti tako, bit ćemo perjanica u Hrvatskoj.“

Foto: DUZS

Dr. sc. Dragan Lozančić, dipl. ing.

Ravnatelj Državne uprave za zaštitu i spašavanje dr. sc. Dragan Lozančić, dipl. ing. otkrio nam je koja je uloga sustava civilne zaštite u slučaju velikih nesreća i katastrofa te hoćemo li uskoro svjedočiti njegovoj reorganizaciji, kao i je li vatrogasni sustav spreman na novu protupožarnu sezonu

► **Možete li nam reći nešto o glavnim aktivnostima Državne uprave za zaštitu i spašavanje (DUZS)?**

DUZS je nositelj brojnih zadaća na području sustava civilne zaštite. Dakle, prvenstveno pratimo i analiziramo stanje u području za koje smo utemeljeni te predložimo Vladi Republike Hrvatske mjere za poboljšanje stanja i usmjeravanje razvoja sustava civilne zaštite. Poseban naglasak pritom stavljamo na upravljanje rizicima od nastanka velikih nesreća i katastrofa kroz koordiniranje procesa izrada procjena rizika na svim razinama sustava civilne zaštite. Nadalje, kroz uspostavljen jedinstven informacijski sustav prikupljamo, raščlanjujemo i usmjeravamo podatke o prijetnjama i posljedicama velikih nesreća i katastrofa. U skladu s tim, vodimo jedinstvenu informacijsku bazu podataka o operativnim snagama te sredstvima i poduzetim mjerama u području civilne zaštite. Kako bi sustav civilne zaštite bolje funkcionirao, obavljamo poslove obavljanja i informiranja stanovništva o opasnostima i koordiniramo jedinstvenim sustavom javnog upozorivanja u RH. Također, skrbimo o ispitivanju vatrogasne tehnike, opreme, sredstava za gašenje i radne opreme te obavljamo inspekcijski nadzor sudionika i operativnih snaga sustava civilne zaštite. U cilju što bolje zaštite ljudi, dobara i okoliša, redovno radimo na edukaciji i profesionalnom razvoju sudionika sustava civilne zaštite, kao i u edukaciji djece predškolskog i školskog uzrasta. DUZS donosi programe osposobljavanja, radi na osposobljavanju i usavršavanju te sudjeluje u organiziranju i provođenju vježbi.

► **Koja je uloga DUZS-a u velikim nesrećama i katastrofama?**

Moram napomenuti kako je uloga DUZS-a u tim slučajevima od iznimnog značaja. Naime, DUZS je nositelj ustrojavanja sustava upravljanja i jedinstvenog djelovanja

Lozančić: DUZS je nositelj sustava upravljanja i jedinstvenog djelovanja u slučaju velikih nesreća i katastrofa na svim razinama

nja u slučaju velikih nesreća i katastrofa na svim razinama. Radimo na povećanju spremnosti operativnih sposobnosti, posebno materijalnom opremanju intervencijskih postrojbi. Kako bismo u slučaju potrebe mogli pružiti, ali i prihvatiti međunarodnu pomoć, surađujemo s nadležnim tijelima drugih država i međunarodnih organizacija. Ističem pritom uključivanje RH u Mehanizam unije za civilnu zaštitu, odnosno Europski kapacitet za odgovor na hitne situacije (ERCC) i Zajednički komunikacijski i informacijski sustav za hitne situacije (CECIS), čija je svrha omogućavanje razmjene informacija između ERCC-a i kontaktnih točaka država članica, gdje je DUZS kontaktna točka za RH. Kroz bilateralne sporazume, članstvo u međunarodnim organizacijama i regionalnim inicijativama kontinuirano radimo na jačanju međunarodne suradnje u području civilne zaštite. Nadalje, temeljem Zakona o kritičnim infrastrukturama, DUZS ima ulogu koordinatora za kritične infrastrukture od nacionalne važnosti.

► **U ožujku smo, uslijed poplave koja je zadesila nekoliko županija, svjedočili upravo tim DUZS-ovim aktivnostima. Možete li nam reći nešto više o obrani od poplava?**

Da, svjedočili smo zaista nadljudskim naporima pripadnika svih operativnih snaga i građana u borbi s poplavom. Primarna zadaća DUZS-a je pomoć jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave u provedbi mjera obrane od poplava, tamo gdje je potrebna pomoć državne razine sustava civilne zaštite. Nas, temeljem procjene situacije na terenu i potrebe za aktiviranjem operativnih snaga sustava civilne zaštite koje su odgovorne za reagiranje u slučaju nastanka poplava, pozivaju Hrvatske vode. Tada se aktiviraju operativne snage, stožeri za civilnu zaštitu (na razinama općina, gradova, županija i države) i temeljni sustav civilne zaštite (vatrogastvo, Hrvatska gorska služba spašavanja, Hrvatski Crveni križ) te vojska, policija i hitna medicinska služba.

Moram istaknuti da su, zahvaljujući preventivnom djelovanju i pravovremenom angažmanu svih kapaciteta DUZS-a, Hrvatskih voda, policije, vatrogastva, civilne zaštite, javnog zdravstva, HCK-a, HGSS-a, komunalnih tvrtki, stožera civilne zaštite i vojske, na ugroženim i poplavljenim područjima izbjegnute veće materijalne štete i teže posljedice vremenskih nepogoda. Budući da sam i osobno proveo dosta vremena na terenu, imao sam priliku uvjeriti se u dobro organiziran sustav

U cilju što bolje zaštite ljudi, dobara i okoliša, redovno radimo na edukaciji i profesionalnom razvoju sudionika sustava civilne zaštite

civilne zaštite, a sudjelovanjem na izvanrednim sjednicama stožera svjedočio sam sinergiji i kolegijalnosti pripadnika svih dijelova sustava. U konačnici, takav pristup osjetio se na terenu te je rezultirao ispunjenjem zajedničkog cilja - pružanja pomoći ugroženom stanovništvu, ne zaboravljajući pritom ni najnepristupačnije dijelove poplavljenog područja. Ovim putem čestitam i upućujem zahvalu svima na dobro odrađenim zadaćama i uloženom trudu u borbi protiv visokih vodostaja.

› **Kako ocjenjujete funkcioniranje Stožera civilne zaštite RH i u kojem se smjeru, kroz procedure ili alate, ulažu naponi na povećanju njegove djelotvornosti?**

Od Stožera civilne zaštite RH očekuje se odgovorna zadaća donošenja važnih odluka u izvanrednim situacijama, što iziskuje iznimnu organiziranost i koordiniranost rada svih članova te strukovne kompetencije svakog pojedinca. Izazov je u kratkome vremenu prikupiti i obraditi sve ulazne podatke te na temelju raspoloživih informacija donijeti pravilnu odluku o daljnjem postupanju. Stožer civilne zaštite RH nakon završetka aktivnosti vezanih za izvanredne situacije analizira svoj

DUZS će Vladi RH predložiti Strategiju razvoja sustava civilne zaštite temeljem sveobuhvatnog pregleda postojećeg stanja sposobnosti, prijetnji i rizika

rad te kroz naučene lekcije predlaže mjere za njegovo poboljšanje. Daljnji naponi usmjereni su na uspostavljanje suvremenog situacijskog centra Stožera civilne zaštite RH u kojem će njegovi članovi u realnom vremenu, pomoću interaktivnih kolaboracijskih alata, na raspolaganju imati sve relevantne podatke s terena, presudne za donošenje ispravnih i pravodobnih odluka. Osim toga, naponi se ulažu i u definiranje procedura postupanja. Naime, područje civilne zaštite definirano je brojnim dokumentima, od Procjene ugroženosti i rizika do Planova zaštite i spašavanja, a rad Stožera utvrđen je nekim drugim propisima. Opsežna dokumentacija s jedne strane i nužnost brzog reagiranja s druge strane, nalažu izradu priručnika za članove Stožera civilne zaštite RH, kao i stožere nižih razina, s kratkim i jasnim operativnim uputama tko, što, gdje, kada i kako radi. Rezimirano rečeno, naponi na unapređenju rada stožera usmjereni su na uspostavu suvremenog situacijskog centra, uvođenje suvremenih alata u potpori odlučivanja te definiranju što kraćih i jasnijih procedura postupanja u određenim izvanrednim situacijama.

› **Prema novoj Strategiji nacionalne sigurnosti i Zakonu o sustavu domovinske sigurnosti, civilna zaštita je postala jedan od glavnih stupova sigurnosti, a DUZS ima važnu ulogu u radu Koordinacije za sustav domovinske sigurnosti. Možete li nam reći nešto više o tome?**

U konceptu Strategije nacionalne sigurnosti i sustava domovinske sigurnosti, sustav civilne zaštite prepoznat je kao jedan od glavnih stupova sustava, a posljedično tome je i uloga DUZS-a, kao nadležnog tijela državne uprave za poslove civilne zaštite, vrlo važna. Zbog uočenih potreba za reorganizacijom tog sustava, DUZS će Vladi RH predložiti Strategiju razvoja sustava civilne zaštite temeljem sveobuhvatnog pregleda postojećeg stanja sposobnosti, prijetnji i rizika. Strategija bi trebala predložiti model sustava koji će obuhvatiti mogućnosti odgovora na svakodnevne i izvanredne situacije, katastrofe i krizna stanja.

› **U medijima se spominjala reorganizacija DUZS-a. Možete li nam objasniti o čemu se radi?**

Već sam spomenuo plan izrade Strategije razvoja sustava civilne zaštite koja će definirati daljnji smjer razvoja sustava. To neupitno podrazumijeva i reorganizaciju DUZS-a, koji bi imao ulogu u jačanju prevencije i upravljanju rizicima te razvoju sposobnosti za operativnu koordinaciju. To znači preuzimanje uloge uveživanja temeljnih operativnih snaga sustava civilne zaštite i žurnih službi kroz stožere civilne zaštite za pravovremeno i učinkovito djelovanje. Međutim, konačna odluka o odabiru modela razvoja, kako DUZS-a, tako i cijelog sustava, bit će donesena

nakon detaljne analize i uz konzultacije sa svom zainteresiranom javnošću.

› **Ove ste godine u Vukovaru obilježili Međunarodni dan civilne zaštite i Dan civilne zaštite RH. Zašto se taj dan obilježava baš 1. ožujka?**

To je datum koji ima svoju povijest još od 1972. godine kada je s radom počela Međunarodna organizacija za civilnu zaštitu sa sjedištem u Ženevi, a Generalna skupština Ujedinjenih naroda ga je 1990. proglasila Međunarodnim danom civilne zaštite. Logičan nastavak bio je da i Hrvatska preuzme taj datum, pa je Vlada RH svojom Odlukom iz 1992. godine definirala 1. ožujak kao Dan civilne zaštite u RH. Od ustrojavanja DUZS-a 2005. godine, nastojimo dostojno obilježiti taj dan s ciljem promoviranja sustava civilne zaštite, kao i odavanja priznanja najzaslužnijima u sustavu koji su svojim znanjem, vještinama i inovativnošću doprinijeli razvoju sustava. Uveli smo praksu da svake godine Dan CZ-a obilježimo u drugoj županiji koje onda, kao i sjedišta županija, kao suorganizatori svečanog obilježavanja daju svoj doprinos obilježavanju. Ujedno je to priznaje DUZS-a lokalnoj zajednici na razvoju i ulaganju u sustav civilne zaštite na svom području.

› **Na svečanosti u Vukovaru DUZS je dodijelio i brojne nagrade. O čemu je riječ?**

Zaista jesu bile brojne, ali moram naglasiti i potpuno zaslužene. Postoji više kategorija. Imamo godišnje nagrade u vidu kristalnih plaketa i pisanih priznanja, kao i zahvalnice. Obje kategorije se svake godine uručuju za posebne zasluge u razvoju sustava civilne zaštite, pa tako i u 2017. godini, te za iskazanu osobnu požrtvovnost u provedbi zaštite i spašavanja stanovništva i materijalnih dobara. Zatim, tu je i posebna kategorija nagrada - za naročit pothvat na području RH - koje se dodjeljuju pojedincu, pravnoj osobi ili skupini osoba za posebne zasluge u operativnim akcijama zaštite i spašavanja ljudskih života. Ovo priznanje dodjeljuje se s ciljem senzibiliziranja javnosti o tome da sustav civilne zaštite čine pojedinci i hitne službe koji u jednom trenutku postaju heroji jer su nesebično izložili opasnosti

Sustav civilne zaštite čine pojedinci i hitne službe koji u jednom trenutku postaju heroji jer su nesebično izložili opasnosti svoje živote kako bi spasili nečiji drugi

svoje živote kako bi spasili nečiji drugi. Ove godine imali smo čast i zadovoljstvo dodijeliti i jednu posebnu nagradu, onu za životno djelo, koju je dobio Tomislav Vuko, pomoćnik glavnog vatrogasnog zapovjednika za priobalni dio RH.

› **Prošlogodišnji požari možda su bili i najteži u povijesti RH s obzirom na površinu koju su obuhvatili te materijalnu štetu koju su izazvali. Što su pokazale analize?**

Prošlogodišnja požarna sezona sigurno će biti zapamćena kao jedna od težih od osamostaljenja RH. Kaže se u našem narodu: „Svako zlo za neko dobro!“, pa nam je tako iznimno zahtjevna sezona pružila jedinstvenu priliku uočiti slabosti sustava kada je on pod maksimalnim opterećenjem. Pokazalo se što treba i dalje nadograđivati, naprijediti ili promijeniti. Ono što je bilo karakteristično za cijelu prošlogodišnju protupožarnu sezonu jest da je nastale požare, zbog vremenskih (ne) prilika, duljeg toplog i sušnog razdoblja, manjka oborina te u više navrata izrazito jakog vjetrova, bilo izuzetno teško gasiti. Prema podacima kojima raspolažemo zabilježena su 4.154 požara raslinja, što je 67 posto više u odnosu na prethodni petogodišnji prosjek. Ukupno je izgorjela površina od rekordnih 86.576 hektara, što je čak 370 posto više u odnosu na navedeni prosjek. Teritorijalno gledano, izgorjela je površina veličine Međimurske županije! U sezoni, od lipnja do listopada 2017., broj požara je povećan za više od 30 posto, a opožarena površina u odnosu na petogodišnji prosjek povećana je za čak 563 posto. Usporedbe radi, u razdoblju od 2007. do 2016. godine prosječno je zabilježeno 2.605,8 požara godišnje u priobalju, a prosječna izgorjela površina bila je 19.511,5 hektara. »

Ilustracija Foto: DUZS

» Najopterećenije požarima prošle godine bile su Šibensko-kninska te Zadarska i Splitsko-dalmatinska županija, u kojima su bili i najveći požari, a najviše je opožarenog područja bilo u Zadarskoj županiji. Pojedinačno, zabilježeni su veliki požari na planinama Svilaji, Dinari, Velebitu, Promini i Kamešnici te kod mjesta Srb gdje su gašenje otežavali neprohodan teren i nedostatak protupožarnih putova. Tamo su izgorjele velike površine trave i niskog raslinja, a gašenje je u većini slučajeva bilo moguće samo s naprtnjačama i upotrebom zračnih snaga. Sve te intervencije trajale su dugo, angažirane su velike snage i na gašenja su utrošena znatna sredstva. Svakako je u 2017. godini najzahtjevniji bio požar raslinja koji je nastao 17. srpnja na području mjesta Srinjina-Račnik-Tugare u Splitsko-dalmatinskoj županiji te se nošen burom proširio prema naseljima Sitno Donje i Gornje, Žrnovnica, Perun i ušao u predgrađe Splita. Pod nadzor je stavljen sutradan uvečer, ali je gašenje ovog požara zahtijevalo angažman svih raspoloživih zračnih snaga. U tom požaru opožareno je oko 4.500 hektara površine. Cijela prošlogodišnja teška protupožarna sezona, a posebno požar koji je došao do samog Splita ukazali su na potrebu bolje koordinacije svih sudionika protupožarnih aktivnosti, s posebnim naglaskom na prevenciju i modernizaciju protupožarnog sustava.

Prošlogodišnja požarna sezona sigurno će biti zapamćena kao jedna od težih od osamostaljenja RH

» **Tada se dosta pričalo i pisalo o nedostatnoj opremljenosti vatrogasaca. Zna li koliko je opreme tijekom tih požara uništeno te jesu li vatrogasci opremljeni za novu protupožarnu sezonu?**

Ne možemo ne biti zadovoljni dosadašnjom opremljenošću vatrogasaca, ali isto tako moramo težiti, i činimo sve da se vatrogastvo podigne na još veću razinu opremljenosti, što će zasigurno rezultirati njihovom još boljom operativnošću. U tu svrhu krenuli smo u nabavku vozila i vatrogasne opreme kroz projekt EU-a u vrijednosti od 35 milijuna eura, a čiji je nositelj Ministarstvo unutarnjih poslova. Što se tiče uništene opreme tijekom prošle sezone, sukladno pristiglim zahtjevima za refundaciju sredstava za uništenu i oštećenu vatrogasnu tehniku, odnosno vozila i opremu, došlo se do iznosa od oko 1,7 milijuna kuna refundacije za potrebe javnih vatrogasnih postrojbi (JVP) te oko 1,8 milijuna kuna za potrebe dobro-

voljnih vatrogasnih društava (DVD). Vidimo da su troškovi povećani za oko 3,5 milijuna kuna na državnoj razini, ali tu treba dodati i znatne troškove na lokalnoj razini. Vlada RH je i dodatno, s ciljem nagrađivanja operativnih vatrogasnih snaga za uspješnu provedbu zadaća u prošlogodišnjoj protupožarnoj sezoni, izdvojila sedam milijuna i 600 tisuća kuna koji su odlukom članica Hrvatske vatrogasne zajednice usmjereni u nabavku nove vatrogasne opreme.

» **Je li vatrogasni sustav spreman na kvalitetnu i pravodobnu reakciju?**

Vatrogasni sustav je spremniji nego prošle godine jer imamo više tehnike, opreme, ali i iskustva, a sama priprema sustava vatrogastva za požarnu sezonu je u intenzivnoj fazi provođenja. Priprema se provodi temeljem Zakona o vatrogastvu, podzakonskih akata i realizacijom zadaća nedavno donesenog i, u odnosu na prošlogodišnji, izmijenjenog i unaprijeđenog Programa aktivnosti u provedbi posebnih mjera zaštite od požara

od interesa za RH u 2018. godini. Izradom takvog, ciljanog Programa nastojalo se unaprijediti provođenje osnovnih i posebnih mjera zaštite od požara i pridati važnost sustavu vatrogastva u vrijeme požarne sezone kada je on najopterećeniji. Za provođenje zadaća ovogodišnjeg Programa, u državnom proračunu predviđen je iznos od 25 milijuna i 330 tisuća kuna. Najveći dio financijskih sredstava utrošit će se na angažiranje sezonskih vatrogasaca, nabavu opreme i dislokacije vatrogasnih snaga. U Program je implementirano više prijedloga kratkoročnih mjera za njegovo poboljšanje. Jedna je ustrojavanje i opremanje Situacijskog središta Divulje, u funkciji rada Operativnog vatrogasnog zapovjedništva, koji će pomoći tijekom ljetne požarne sezone u stvaranju operativne slike događaja u stvarnom vremenu te njihove brze analize kao podloge za odlučivanje. U odnosu na prethodne godine, novost je reorganizacija vatrogasnih resursa za prvu reakciju, odnosno osiguranje vatrogasnih resursa neposredno uz helikopter kako bi se brzo prebacili na mjesto intervencije. Predviđen je i pojačani nadzor prostora stacionarnim kamerama i onima iz zraka te izgradnja novih dionica protupožarnih prosjeka, odnosno šumskih i drugih putova. Kao uvod u požarnu sezonu provode se i pripreme radnje za održavanje vježbe sustava domovinske sigurnosti pod nazivom Sigurnost 2018 koja,

osim provjere spremnosti sustava vatrogastva, ima za cilj provjeriti sposobnost tijela sustava domovinske sigurnosti u odgovoru na krizu, ali i operativnog vatrogasnog zapovjedništva.

Vatrogasni sustav je spremniji nego prošle godine jer imamo više tehnike, opreme, ali i iskustva

Također, u tijeku je ažuriranje Državnog plana angažiranja vatrogasnih snaga i snaga koje sudjeluju u gašenju požara te je isti dostavljen svim subjektima koji ga provode. U skladu s tim Planom ustrojiti će se sezonske interventne vatrogasne postrojbe, a vatrogasne snage i tehnika iz kontinentalnog dijela RH razmještat će se na posebno ugrožene lokacije u priobalju. U tijeku je i provođenje redovitog i dodatnog programa osposobljavanja za gašenje šumskih požara, koji obuhvaćaju trenažu i osposobljavanje u radu s helikopterom i tjelesnu provjeru. Moram naglasiti da će unutar vatrogasnih organizacija u priobalju djelovati oko 1.000 sezonskih vatrogasaca. Zbog svega spomenutog, vjerujem da će ovakva priprema za novu sezonu rezultirati pravodobnom i kvalitetnom reakcijom sustava u slučaju potrebe.

› **DUZS osposobljava sudionike u sustavu civilne zaštite kroz Učilište vatrogastva, zaštite i spašavanja. Kako je organizirano Učilište te koja je njegova osnovna zadaća?**

Učilište vatrogastva, zaštite i spašavanja sastoji se od Vatrogasne škole, Centra za specijalističko osposobljavanje s odjelima u Zagrebu i Splitu te Centra za ispitivanje i normizaciju tehnike. Osnovna zadaća Učilišta je planiranje, pripremanje i provođenje obrazovanja, bilo prekvalifikacija kao formalnog obrazovanja ili neformalnog obrazovanja kroz osposobljavanja, tečajeve, radionice, seminare, vježbe, i to za sve organizirane operativne snage, sudionike i građane u sustavu civilne zaštite. Učilište priprema i predlaže programe osposobljavanja samostalno ili u suradnji s drugim ustrojstvenim jedinicama DUZS-a. Uz obrazovanje, Učilište ispituje tehniku, opremu i sredstva za zaštitu i spašavanje i gašenje požara.

› **Jeste li zadovoljni polaznicima?**

Vatrogasna škola Učilišta provodi programe prekvalifikacije za zanimanja vatrogasac, odnosno vatrogasni tehničar, a upisati se mogu punoljetne osobe. Mogu reći da polaznici prekvalifikacije pokazuju iznimnu motiviranost tijekom provođenja nastave, što se očituje visokim postotkom onih koji uspješno završavaju program. Svjesni činjenice da samo osposobljeni i uvježbani operativni pripadnici sustava civilne zaštite, posebno vatrogasci, mogu dati dobre rezultate u stvarnim uvjetima na terenu, svake godine imamo sve veći broj sudionika sustava civilne zaštite koji se upisuju na razne specijalističke programe osposobljavanja te ih završavaju s iznimnim rezultatima. Moram spomenuti i da Centar za specijalističko osposobljavanje za potrebe sustava civilne zaštite provodi osposobljavanje općinskih načelnika, gradonačelnika i župana, članova stožera civilne zaštite na svim razinama ustrojavanja te svih ostalih pripadnika postrojbi civilne zaštite i građana. Tako je Centar proveo i osposobljavanje članova Stožera civilne zaštite RH, koji su imenovani odlukom Vlade RH te osposobljavanje čelnika jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, dok će osposobljavanje članova stožera (općina, gradova, županija) biti gotovo u svibnju 2018. Svakodnevno svjedočimo koliko je važno da stožeri civilne zaštite budu svjesni svojih zadaća i velike odgovornosti koju imaju u trenutku nastanka krize, a potonjim edukacijama zaokružiti će se cijeli ciklus osposobljavanja najodgovornijih osoba koje sudjeluju u upravljanju sustavom civilne zaštite na svim razinama, od općinske do državne.

Kontinuirano radimo na jačanju međunarodne suradnje u području civilne zaštite

› **Hrvatski zavod za hitnu medicinu (HZHM) i DUZS najintenzivnije surađuju u najtežim trenucima, primjerice tijekom migrantske krize, velikih poplava i požara. Kako ocjenjujete suradnju?**

Bez imalo dvojbe mogu reći da je suradnja iznimno učinkovita, profesionalna i produktivna, kako na državnoj razini, tako i na razini županija između područnih ureda za zaštitu i spašavanje i županijskih zavoda za hitnu medicinu.

Tijekom izbjegličke krize i poplava u istočnoj Slavoniji uvjerili smo se u važnost koordinacije svih službi koje se uključuju u ove aktivnosti te potrebe razmjene informacija na razini nadležnih stožera, kako bi optimalno koristili raspoložive resurse u skladu s prioritetima za djelovanje na terenu s primarnim ciljem zaštite ljudi.

› **Jeste li zadovoljni projektom osposobljavanja pripadnika operativnih snaga u sustavu civilne zaštite iz prve pomoći?**

DUZS je u suradnji s HZHM-om i HCK-om izradio Program osposobljavanja pripadnika operativnih snaga za pružanje prve pomoći. Glavni cilj je bio jedinstven program za pružanje prve pomoći tako da se standardizira postupanje svih pripadnika sustava civilne zaštite, čime se postiže njihova bolja učinkovitost pri spašavanju ljudi. Ujedno, usuglašena je namjera da svi pripadnici operativnih snaga, prije provedbe svih ostalih specijalističkih programa, obvezno prolaze program pružanja prve pomoći. Krajem ove godine planiramo započeti osposobljavanje po ovom Programu, i to za pripadnike državnih intervencijskih postrojbi vatrogastva i civilne zaštite. Držimo kako su ovakva osposobljavanja, na kojima znanje prenose medicinski djelatnici s velikim znanjem i iskustvom, nužna zbog jačanja sposobnosti za pružanje prve pomoći koje pripadnici operativnih snaga trebaju kontinuirano obnavljati i provjeravati, prvenstveno kroz terenske vježbe koje zajedno provodimo u sustavu civilne zaštite.

› **Koji su najvažniji međunarodni i EU projekti DUZS-a?**

DUZS je sudjelovao i još uvijek sudjeluje u brojnim projektima sufinanciranim iz EU fondova. Najvažniji projekti proteklih godina su projekt *E-call*, tj. pilot-projekt usklađenog europskog hitnog poziva, zatim projekt MURA koji je imao za cilj jačanje kapaciteta za obranu od poplava u slivu rijeke Mure. U siječnju ove godine završio je projekt Svarog, čiji je koordinator bio DUZS, a cilj projekta bilo je povećanje pripravnosti civilne zaštite i kapaciteta odgovora na šumske požare. U tijeku je projekt prekogranične suradnje sa Slovenijom, Frisco1, kojem je cilj smanjenje rizika od poplava kroz izradu modela zajedničkih karti i alata za svaki od šest prekograničnih slivova sa Slovenijom te poboljšanje sustava uzbunjivanja. Trenutno je aktualan i projekt Adriatic, a radi se o provedbi međunarodne vježbe na temu saniranja posljedica zapaljenja tankera uslijed sudara s drugim brodom te onečišćenja mora i obale uzrokovanog izlivanjem nafte. Osim EU projekata, trenutno je u tijeku i značajan projekt pod nazivom *Next-Generation Incident Command System*. Nositelj ovog projekta je MIT Lincoln Laboratory iz SAD-a, gdje se, između ostalog, obučavaju i naši sistemski inženjeri. U suradnji s portugalskom Upravom za civilnu zaštitu i drugim partnerima započinjemo projekt EUDISTEX.PT, u sklopu kojeg će se održati stožerna vježba, a kojom će se uvježbavati različiti scenariji (poplave, klizišta, onečišćenje mora, potres, tsunami, industrijske nesreće i propuštanje brane) te će se provjeravati administrativni i operativni postupci, kao i postupci zapovijedanja. Također, u suradnji s rumunjskim koordinatorima i ostalim partnerima provodimo projekt u sklopu kojeg će se održati tri terenske vježbe za module za crpljenje velikog kapaciteta (HCP), module za pročišćavanje vode (WP), module za otkrivanje i uzimanje uzoraka KBRN-a, module za spašavanje u poplavama s čamcima (FBR), module naprednog medicinskog tima (AMP), stručnjake tima civilne zaštite EU-a (EUCPT), kao i drugih dobrovoljno udruženih sredstava, od kojih će jedna biti u Hrvatskoj u 2019. godini. U suradnji s talijanskim partnerima DUZS je od 2012. godine do sada organizirao 20 uvodnih tečajeva u Mehanizam za civilnu zaštitu. ■

Hitna medicinska služba na poplavljenim područjima

Usljed topljenja snijega i obilnih oborina tijekom ožujka ove godine znatno su porasli vodostaji rijeka - Save, Kupe, Korane, Gacke, Mrežnice, Odre i Une, a unatoč trudu brojnih volontera te pripadnika civilne zaštite i Oružanih snaga RH koji su danonoćno punili vreće s pijeskom i izrađivali privremene nasipe u čak pet županija nasipi nisu izdržali navalu vode. Pojedini dijelovi Brodsko-posavske, Karlovačke, Ličko-senjske, Sisačko-moslavačke i Zagrebačke županije tih su dana bili poplavljeni, a najgore je bilo na području Kosinja u Ličko-senjskoj i u selu Mlaka kod Jasenovca u Sisačko-moslavačkoj županiji.

Zbrinjavanje hitnog pacijenta na poplavom ugroženom području

” *Hitna medicinska služba ne bi uspješno zbrinula hitne pacijente s poplavom ugroženih područja da nije bilo dobre koordinacije svih žurnih službi*
Maja Grba-Bujević

Velike poplave zadale su brojne probleme stanovnicima tih županija, a među prvim žurnim službama koje su angažirane na poplavom ugroženim područjima bila je i hitna medicinska služba (HMS). „Tijekom poplava nisu aktivirani dodatni timovi HMS-a, već je napravljena preraspodjela timova, a u Sisačko-moslavačkoj županiji izmijenjene su destinacije na koje su se prevozili hitni pacijenti na daljnje bolničko liječenje - pacijente iz Novske prevozilo se u Opću bolnicu 'Dr. Josip Benčević' Slavonski Brod, pacijente iz Kutine u Klinički bolnički centar Zagreb, dok su pacijente u Lekeniku zbrinjavali djelatnici ispostave Velika Gorica Zavoda za hitnu medicinu Zagrebačke županije”, naglasila je ravnateljica Hrvatskog zavoda za hitnu medicinu i načelnica Kriznog stožera Ministarstva zdravstva prim. mr. Maja Grba-Bujević, dr. med. Dodala je kako ovim putem želi zahvaliti djelatnicima županijskih zavoda za hitnu medicinu Brodsko-posavske, Karlovačke, Ličko-senjske, Sisačko-moslavačke i Zagrebačke županije na razumijevanju ozbiljnosti situacije na poplavljenim područjima te njihovom nesebičnom zalaganju i profesionalnom zbrinjavanju hitnih pacijenata. Također, nastavila je primarius Grba-Bujević, hitna medicinska služba ne bi uspješno zbrinula hitne pacijente s poplavom ugroženih područja da nije bilo dobre koordinacije svih žurnih službi, a posebno interventnih timova u čamcima uz pomoć kojih je osiguran prijevoz pacijentima u prometno odsječnim područjima. ■

Simpozijem obilježena 15. godišnjica rada koprivničkog Objedinjenog hitnog bolničkog prijema

Simpozijem hitne medicine na temu „Odjel hitne medicine - pogled u budućnost“ obilježena je 15. godišnjica rada Centra za hitnu medicinu - Objedinjenog hitnog bolničkog prijema (OHBP) Opće bolnice „Dr. Tomislav Bardek“ Koprivnica. Svečanom otvorenju Simpozija prisustvovao je državni tajnik Ministarstva zdravstva prim. Željko Plazonić, dr. med. koji je tom prigodom obećao da će bolnica uskoro dobiti uređaj za magnetsku rezonanciju. Uz državnog tajnika, na otvorenju 2. simpozija hitne medicine bila je ravnateljica Hrvatskog zavoda za hitnu medicinu prim. mr. Maja Grba-Bujević, dr. med. koja je zahvalila svim djelatnicima koprivničkog OHBP-a na predanom radu te istaknula kako je upravo koprivnička bolnica iznjedrila prvog specijalistu iz hitne medicine.

Prvaci u hitnoj medicini

Naime, koprivnički Centar za hitnu medicinu - OHBP prošle je godine dobio prvu specijalicu hitne medicine prema propisanom programu specijalizacije uvedene 2011. godine - Dijanu Osman, dr. med. Doktorica Osman prva je u generaciji položila specijalistički ispit i stekla titulu specijalistice hitne medicine, te je kao voditeljica OHBP-a, uz Marinu Friščić, dipl. med. techn., bila domaćin Simpozija koji je okupio liječnike te medicinske sestre i tehničare iz cijele Hrvatske.

Obnovljena ispostava Trogir Zavoda za hitnu medicinu Splitsko-dalmatinske županije

Rekonstruirani objekt ispostave Trogir Zavoda za hitnu medicinu Splitsko-dalmatinske županije otvorio je u travnju 2018. godine splitsko-dalmatinski župan Blaženko Boban, a prigodnoj svečanosti otvorenja prisustvovala je pomoćnica ravnateljice Hrvatskog zavoda za hitnu medicinu Branka Tomljanović, dr. med. te gradonačelnik Trogira Ante Bilić i ravnatelj županijskog Zavoda za hitnu medicinu Leo Luetić, dr. med.

U gradnji i uređenju objekta velikog 140 četvornih metara Županija je utrošila oko milijun kuna te oko 200 tisuća kuna u opremanje objekta. Ravnatelj županijskog Zavoda istaknuo je kako trogirski ispostava ima pet timova hitne medicine i tri tima sanitetskog prijevoza koji godišnje zbrinu oko 7.500 pacijenata, a sada su dobili lijep i reprezentativan objekt kakav Trogir i zaslužuje. „Vesele me ovakvi objekti, a to moramo postići u svim ispostavama hitne medicine u cijeloj županiji, jer ne možemo uvijek sve očekivati od resornih

Australski model

„Odjel hitne medicine je centralno mjesto u bolnici za prijem, obradu i definitivno zbrinjavanje hitnog bolesnika bez obzira na uputnu dijagnozu, a nastao je integracijom svih hitnih bolničkih službi na jedno mjesto“, rekla je voditeljica OHBP-a Dijana Osman, dr. med. te naglasila da je u formiranju OHBP-a edukacija medicinskog osoblja u Australiji 2003. bila od presudne važnosti. Znanja stečena u Australiji implementirana su u današnji Centar za hitnu medicinu - OHBP koji je osnovala skupina entuzijasta na čelu s liječnicima Gordanom Slavetić, Vesnom Mađarić i Mijom Bardekom, a u okviru pilot projekta reforme zdravstvenog sustava Koprivničko-križevačke županije, podsjetila je okupljene doktorica Osman. „Cilj je bio približiti zdravstvenu uslugu hitnom bolesniku na jednom mjestu te smanjiti broj nepotrebnih hospitalizacija i troškove liječenja“, nastavila je voditeljica OHBP-a te dodala kako se s edukacijama u Koprivnici nastavilo i po povratku iz Australije pa tako OHBP danas ima dva specijalista hitne medicine, a uskoro će dobiti i trećeg.

23.000 pacijenata godišnje

Brojnim okupljenim uzvanicima, stručnjacima s područja hitne medicine, obratio se i ravnatelj Opće bolnice „Dr. Tomislav Bardek“ Koprivnica Mato Devčić, dr. med. koji je istaknuo kako je koprivnički OHBP otvorio stazu na koju će neki tek zakoračiti. „Ta staza nas vodi u budućnost, daje nove generacije profesionalaca koji svojim radom i učenjem oplemenjuju hitnu medicinu i otvaraju nove horizonte u zbrinjavanju hitnih pacijenata“, zaključio je doktor Devčić.

Nakon uvodnih govora, osnivačica koprivničkog Centra za hitnu medicinu - OHBP-a i njegova prva voditeljica, Gordana Slavetić, dr. med., održala je prezentaciju o povijesti OHBP-a te nam otkrila kako je u proteklih 15 godina u rad Odjela bilo uključeno preko 80 liječnika koji su danas specijalisti i subspecijalisti na odjelima koprivničke bolnice, ali i šire. Dodala je i kako se broj pacijenata iz godine u godinu povećava, a godišnje kroz OHBP prođe oko 23.000 pacijenata, od kojih četvrtina bude primljena na bolničke odjele. 2. simpozij hitne medicine održan je u ožujku ove godine u Edukacijskom centru koprivničke bolnice u organizaciji slavljenika, Centra za hitnu medicinu - OHBP-a Opće bolnice „Dr. Tomislav Bardek“ Koprivnica, i koprivničko-križevačke podružnice Hrvatske udruge medicinskih sestara, a pod pokroviteljstvom Hrvatskog zavoda za hitnu medicinu, Koprivničko-križevačke županije, Hrvatskog društva za hitnu medicinu HLZ-a i Hrvatskog sestričkog društva hitne medicine. ■

ministarstava i države. I mi na lokalnim razinama od općina, gradova i županija upravljamo javnim novcem, stoga je naša dužnost pomoći građanima u korištenju javnih prostora, a hitna uistinu jest javni prostor koji treba biti primjeren i adekvatan“, rekao je ovom prigodom župan Splitsko-dalmatinske županije Blaženko Boban te dodao kako je Trogir sad spreman za turističku sezonu i u zdravstvenom segmentu. Svoje zadovoljstvo nije krio ni trogirski gradonačelnik Ante Bilić, poručivši da će tom rekonstrukcijom biti zadovoljni ne samo Trogirani i mještani okolnih općina, već i mnogi turisti koji će imati bolju medicinsku uslugu. ■

Obljetnica hitne medicinske službe u Primorsko-goranskoj županiji

Foto: Zavod za hitnu medicinu Primorsko-goranske županije

Oblježena je još jedna velika, 124. obljetnica djelovanja hitne medicinske službe u Primorsko-goranskoj županiji, a na dan kad je barun dr. Jaromir von Mundy 1894. u Opatiji osnovao prvu hitnu službu u Hrvatskoj, 14. siječnja, slavi se i Dan županijskog Zavoda za hitnu medicinu. Proslava je ove godine održana dva dana ranije u opatijskoj Villi Antonio, a okupila je brojne uzvanike uključujući zamjenicu ravnateljice Hrvatskog zavoda za hitnu medicinu (HZHM) dr. sc. Ingrid Bošan Kilibardu, dr. med. i glavnog tehničara HZHM-a Damira Važanića, mag. med. techn., pročelnicu Upravnog odjela za zdravstvo Primorsko-goranske županije izv. prof. dr. sc. Đuliju Malatestinić, dr. med., opatijskog gradonačelnika Ivu Dujmića i ravnatelja županijskog Zavoda za hitnu medicinu Davora Vukobrata, dr. med.

Rekordan broj intervencija lani

„Samo prošle godine, djelatnici Zavoda za hitnu medicinu Primorsko-goranske županije imali su 44.660 intervencija. Hvala vam u ime svih 44.660 pacijenata kojima ste pomogli“, rekla je tom prigodom zamjenica ravnateljice HZHM-a. Dodala je i da izvrsnih rezultata, predstavljenih na svečanosti, ne bi bilo bez entuzijazma marljivih, odgovornih, humanih i nesebičnih djelatnika primorsko-goranskog Zavoda. Ravnatelj županijskog Zavoda za hitnu medicinu istaknuo je da je prošla godina bila rekordna godina ove ustanove po broju intervencija i to zbog vrhunske turističke sezone. Naglasio je i kako je Zavod nastavio svoje procese interne edukacije te kako je prvi put aplicirao na europske fondove. „Radi se o aplikacijama za specijalizaciju hitne medicine za četiri liječnika. Aplikacija je prihvaćena i četiri liječnika uskoro počinju svoju specijalizaciju“, pojasnio je ravnatelj Vukobrat. „Dobro educirani liječnici temelj su hitne službe“, zaključio je ravnatelj primorsko-goranskog Zavoda na što ukazuje i više od stoljeća duga tradicija djelovanja hitne službe na ovom području.

SOS za život

Na svečanosti je predstavljen i projekt „SOS za život“ koji provodi Osnovna škola Nikola Tesla iz Rijeke u suradnji sa Zavodom za hitnu medicinu Primorsko-goranske županije. U sklopu tog projekta, Zavod je educirao 30 učenika koji pohađaju građanski odgoj o postupcima pružanja osnovnih mjera za spašavanje života. Više o projektu okupljenima su ispričali Orjana Marušić Štimac i njezini učenici iz OŠ Nikola Tesla koji su potom stečena znanja i vještine praktično demonstrirali. Također, ovom su prigodom dodijeljene zahvalnice djelatnicima koji su tijekom prošle godine otišli u mirovinu - liječnicima Nadi Mršić i Borisu Filipoviću, voditelju Odsjeka tehničkih poslova Marijanu Iskri, spremačici Šerife Sušić te vozačima Zvonku Miljeviću, Goranu Čabrijanu, Radomiru Čargonji i Marku Krpanu. ■

Održan 3. kongres hitne medicine za studente i mlade liječnike

U organizaciji studentske udruge Fakultetski odbor svih studenata Medicinskog fakulteta u Rijeci (FOSS MedRi), a u suradnji sa Zavodom za hitnu medicinu Primorsko-goranske županije, Medicinskim fakultetom Sveučilišta u Rijeci i Kliničkim bolničkim centrom Rijeka, u Rijeci je od 23. do 25. ožujka 2018. održan 3. kongres hitne medicine s međunarodnim sudjelovanjem. Tim povodom razgovarali smo s organizatoricom, članicom FOSS MedRi-ja, studenticom druge godine riječkog Medicinskog fakulteta Josipom Kajić koja je istaknula kako su Kongres organizirali treću godinu zaredom jer žele ponuditi platformu za edukaciju, razmjenu ideja te znanja i to prvenstveno između studenata medicine, ali i biomedicinskih područja. „Smatramo da tijekom našeg školovanja ne uspijevamo u dovoljnoj količini pokriti sve teme, a pogotovo one vezane za vrlo bitnu granu medicine kao što je hitna medicina koja se zapravo proteže kroz različite discipline i stručnosti medicinske djelatnosti“, naglasila je buduća liječnica Kajić.

Zanimljive radionice

Pri sastavljanju programa i odabiru tema, organizatori su se rukovodili povratnim informacijama sudionika protekla dva Kongresa, kao i idejama do kojih su došli kroz razgovor s kolegama te, naravno, savjetima stručnjaka iz Zavoda za hitnu medicinu Primorsko-goranske županije i KBC-a Rijeka. „Imali smo šest radionica te s ponosom mogu reći da su svi sudionici mogli sudjelovati na svim radionicama. Teme ovogodišnjih radionica bile su: Defibrilator i sigurna defibrilacija, Zbrinjavanje dišnog puta, Pedijatrijski BLS, FAST ultrazvuk, Brza interpretacija EKG-a te Klinički scenariji. Dobili smo sve pohvale što se tiče kvalitete radionica, a za to su najzaslužniji naši divni suradnici, doktori te medicinske sestre i tehničari koji su odvojili svoje vrijeme kako bi nam pomogli u edukaciji budućih zdravstvenih profesionalaca te im se i ovim putem zahvaljujem“, u duhu nam je ispričala Josipa Kajić. Navela je i da su imali dva predavanja, jedno plenarno i jedno stručno: „Iznimno zanimljivo i korisno plenarno predavanje pod nazivom Upravljanje kvalitetom u hitnoj medicini održao je gospodin Damir Važanić iz Hrvatskog zavoda za hitnu medicinu. Drugo predavanje je bilo stručno i to na temu FAST ultrazvuka, a održali su ga doktori Mate Lerga i Nataša Mavrinc iz KBC-a Rijeka te je poslužilo kao nužan uvod u samu radionicu FAST ultrazvuka.“

Hitna je bitna

Koliko je ovakva razmjena znanja i iskustava bitna studentima svjedoči i velik interes za Kongres. „Ove godine prijavilo se čak 160 sudionika, što nas naravno veseli, ali zbog ograničenog broja mjesta te kako

Josipa Kajić

Foto: FOSS MedRi

Plenarno predavanje Damira Važanića, mag. med. techn.

Foto: FOSS MedRi

Zajednička fotografija sudionika kongresa

Foto: FOSS MedRi

” Zbog ograničenog broja mjesta te kako bi očuvali kvalitetu radionica na kojima se radi u malim grupama, dio prijavljenih smo morali odbiti Josipa Kajić

bi očuvali kvalitetu radionica na kojima se radi u malim grupama, dio prijavljenih smo morali odbiti“, doznali smo od studentice Kajić. Ukupno 120 sudionika, studenata medicine, mladih liječnika, ali i studenata ostalih biomedicinskih područja, okupilo se na Kongresu gdje su na poprilično opušten način, izjavila je Kajić, stekli iznimno bitna znanja i vještine za buduću karijeru, ali i život te se upoznali sa stručnjacima i kolegama iz cijele Hrvatske i šire. „Porast interesa te komentari sudionika Kongresa samo potvrđuju ove navode te se iskreno nadam da će interes dalje rasti i da će potencijal ovakvog projekta biti prepoznat kod sve većeg broja ljudi“, otkrila nam je buduća liječnica.

Uz spomenute organizatore Kongresa, Josipa Kajić istaknula je da im je veliku financijsku podršku u organizaciji dao Studentski zbor Sveučilišta u Rijeci te kako su upravo ovakvi projekti ključni za približavanje hitne medicine studentima jer im na neki način daju uvid u njihovu potencijalnu specijalizaciju. Dodala je i kako se nada da su sudionike potaknuli na znanstveno-istraživački rad te kako je sigurna da su svi usvojili poruku Kongresa: „Hitna je bitna!“

Jedinstven projekt Zavoda za hitnu medicinu Brodsko-posavske županije

Unutrašnjost vozila

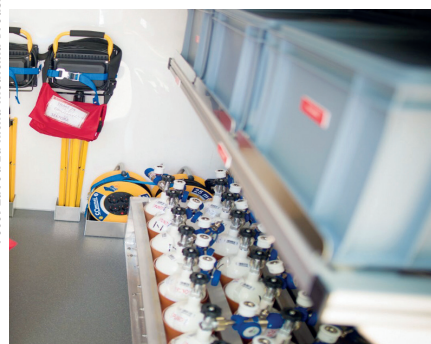

Foto: Zavod za hitnu medicinu Brodsko-posavske županije

Vozilo za velike nesreće

Procjenjuje se kako je 2017. godine u prirodnim i ljudskom rukom izazvanim katastrofama u svijetu poginulo ili nestalo više od 11 tisuća ljudi, dok su velike nesreće i katastrofe, prema procjenama nekih osiguravajućih kuća, izazvale gubitke od 306 milijardi dolara. Najveće štete zabilježene su u Južnoj i Sjevernoj Americi uslijed razarajućeg djelovanja uragana na Karibima i južnom dijelu Sjedinjenih Američkih Država te potresa u Meksiku i požara u Kaliforniji. Ni Hrvatska nije imuna na prirodne katastrofe koje se kod nas, kao posljedica klimatskih

” Vozilo je opremljeno suvremenom medicinskom opremom sukladno europskim i domaćim standardima

promjena, najčešće manifestiraju u vidu poplava i požara. Uz prirodne nesreće i katastrofe, posljednjih su godina teroristički napadi postali konstanta u velikom dijelu svijeta, a ljudi sve svjesniji da gotovo nigdje nisu sigurni.

Iskustva iz mnogobrojnih velikih nesreća diljem zemalja članica Europske unije i svijeta govore nam o tragičnim posljedicama koje su se mogle izbjeći odgovarajućom pripremom. Svjesni rizika i učinaka velikih nesreća i katastrofa, a poučeni iskustvom u

katastrofalnim poplavama koje su zadesile Slavoniju 2014. te zbrinjavanju velikog broja izbjeglica tijekom migrantske krize 2015. godine, Zavod za hitnu medicinu Brodsko-posavske županije odlučio je djelovati preventivno. Stoga smo entuzijastično pokrenuli jedinstven projekt na području Republike Hrvatske – realizaciju vozila za velike nesreće.

Uz iskustva koja sam nabrojio, a koja su djelatnike brodsko-posavskog Zavoda za hitnu medicinu svakako učinila profesionalnijim i kompetentnijim u zbrinjavanju velikih nesreća i katastrofa, na pokretanje ovog projekta svakako nas je potaknuo i tečaj Medicinskog odgovora na masovne nesreće – Cro MRMI na kojem smo pet godina aktivno sudjelovali, a koji se održava u Slavonskom Brodu. Cro MRMI zapravo je vježba koja simulira veliku nesreću te čije saniranje i zbrinjavanje velikog broja ozlijeđenih zahtjeva vertikalnu i horizontalnu koordinaciju svih uključenih aktera, uključujući izvanbolničku i bolničku hitnu medicinsku službu, ostale žurne službe te krizni stožer kao centralnu točku upravljanja krizom.

„Naoružani“ svim tim znanjem i iskustvom krenuli smo u projekt koji smo osmislili vlastitim sredstvima, a njegovu važnost i značaj prepoznala je i Brodsko-posavska županija koja nam je sa 150 tisuća kuna pomogla u njegovoj realizaciji. Razradili smo ideju do najmanjeg detalja i skicirali vozilo, a zatim smo projekt predstavili potencijalnim izvođačima radova. Nakon prikupljenih ponuda, jedno naše staro vozilo rekonstruirali smo u vozilo za velike nesreće. Naime, generalno je uređen po-

” Razradili smo ideju do najmanjeg detalja i skicirali vozilo, a zatim smo projekt predstavili potencijalnim izvođačima radova

gonski agregat, prerađen tovarni prostor, uvedene su nove elektroinstalacije, klimatizacija i rasvjeta. Osim toga, izrađen je novi prilagođeni pod te ugrađeno posebno suvozačko sjedalo. Vozilo je opremljeno suvremenom medicinskom opremom sukladno europskim i domaćim standardima, a može zbrinuti ukupno 40 ozlijeđenih osoba.

Unatoč svojoj sili tehnologije, protiv prirode i razornih katastrofa te iznenadnih terorističkih napada najčešće nema obrane. Upravo zato od iznimne je važnosti prevencija i pripravnost sustava na takve ugroze. U tom smislu, vozilo za velike nesreće Zavoda za hitnu medicinu Brodsko-posavske županije garancija je pravodobnog i adekvatnog odgovora na ugroze ove vrste ne samo u Brodsko-posavskoj županiji, već na području cijele Republike Hrvatske. ■

*Pomoćnik ravnatelja za kvalitetu zdravstvene zaštite Zavoda za hitnu medicinu Brodsko-posavske županije
Marijan Bašić, mag. med. techn.*

Šibenska riva bila je pretijesna za sve koji su htjeli saznati nešto vi

Edukativnim programima i svečanom akademijom obilježen Nacionalni dan hitne medicinske službe

Še o HMS-u

Dio atmosfere sa šibenske rive

Domaćin ovogodišnjeg središnjeg obilježavanja Nacionalnog dana hitne medicinske službe (HMS) bio je Šibenik, a na gradskoj rivi su djelatnici HMS-a provodili edukacijske programe za Šibenčane i njihove goste kako bi im pokazali da i oni mogu jednostavnim postupcima pomoći svojim bližnjima prije dolaska tima HMS-a

Šibenik su 25. travnja 2018. „okupirali“ djelatnici HMS-a iz svih dijelova Hrvatske kako bi prigodnim programom zajednički obilježili Nacionalni dan HMS-a. Prema podacima Hrvatskog zavoda za hitnu medicinu tijekom 2017. godine izvanbolnički HMS imao je ukupno 800 tisuća intervencija, dok je bolnički HMS zbrinuo 600 tisuća pacijenata. Ovi podaci ukazuju na veliku odgovornost djelatnika HMS-a koji su stoga obilježavanje Nacionalnog dana HMS-a u Krišimirovom gradu započeli edukacijskim programima kojima su građane informirali o svom radu te ih upoznali s jednostavnim vještinama pružanja pomoći kojima mogu „kupiti vrijeme“ ozlijeđenoj ili oboljeloj osobi do dolaska tima HMS-a i tako doprinijeti njenom boljem zdravstvenom ishodu.

Šibenčani se upoznali s djelokrugom rada HMS-a

Kako bi senzibilizirali javnost o važnostima i specifičnostima svoje iznimno odgovorne i teške djelatnosti, ali i potaknuli Šibenčane i njihove goste da ispravnim postupcima pozivanja HMS-a doprinesu boljem zdravstvenom ishodu >>

Za rad djelatnika HMS-a najviše su bila zainteresirana djeca

” *Planiramo izgraditi šest specijalnih brodova za prijevoz hitnih pacijenata s otoka*
Željko Plazonić

» ozlijeđene ili oboljele osobe, duž šibenske rive rasporedilo se 21 vozilo s pripadajućim timom iz svakog županijskog zavoda za hitnu medicinu i Grada Zagreba koji su građanima kroz razgovor, edukacijske programe i informativne letke nastojali predstaviti djelatnost i dostignuća HMS-a. Tako su se svi zainteresirani građani upoznali s djelokrugom rada HMS-a te razgledali vozila i opremu HMS-a što je posebno razveselilo najmlađe Šibenčane. Svojevrsnom smotrom HMS-a na Obali dr. Franje Tuđmana široj javnosti je predstavljen moderan i jedinstven sustav HMS-a u RH izgrađen u sklopu Projekta unapređenja HMS-a i investicijskog planiranja u zdravstvu.

Svečana akademija okupila brojne ugledne goste

Prigodni program središnjeg obilježavanja Nacionalnog dana HMS-a završen je svečanom akademijom u Hrvatskom narodnom kazalištu u Šibeniku gdje su okupljenim djelatnicima HMS-a

Najmlađi Šibenčani brzo su usvojili postupak oživljavanja

Za djelatnike HMS-a djeca štiti imala brojna pitanja

Svi su htjeli naučiti postupak oživljavanja uz uporabu AVD-a

njihov dan čestitali izaslanik predsjednice RH i župan Šibensko-kninske županije Goran Pauk, dipl. oec., izaslanica predsjednika Hrvatskog sabora i zastupnica Branka Juričev-Martinčev, dipl. oec., izaslanik Vlade RH i ministra zdravstva, državni tajnik prim. Željko Plazonić, dr. med., ravnateljica Hrvatskog zavoda za

Djelatnici HMS-a su kamen temeljac današnjeg modernog sustava hitne medicine
Maja Grba-Bujević

hitnu medicinu prim. mr. Maja Grba-Bujević, dr. med., gradonačelnik Šibenika Željko Burić, dr. med. i ravnatelj Zavoda za hitnu medicinu Šibensko-kninske županije mr. sc. Tomislav Jukić, dipl. pol.

Novi projekti

Na svečanoj akademiji je izaslanik Vlade RH i ministra zdravstva, državni tajnik prim. Željko Plazonić, dr. med. najavio nove projekte važne za daljnji razvoj hrvatskog sustava hitne medicine. „Planiramo izgraditi šest specijalnih brodova za prijevoz pacijenata s otoka te za službe promatranja i pomaganja unesrećenima na moru. Riječ je o multifunkcionalnim brodovima koji bi pokrivali cijeli Jadran i otoke. Brodovi će biti specijalno građeni i opremljeni sa svom medicinsko-tehničkom opremom koja će biti na visokom nivou. Imat će brzinu preko 70 kilometara na sat i moći će ploviti i po dobrim i po lošim vremenskim prilikama. Projekt financiramo s europskim sredstvima i u njemu sudjeluje više ministarstava“, izjavio je u Šibeniku državni tajnik Plazonić te nastavio: „Također, važan nam je zadatak u budućnosti i formiranje vlastite hitne helikopterske medicinske službe, na čemu intenzivno radimo i moramo ju što prije uvesti u funkciju.“

Djelatnike HMS-a obišli su visoki uzvanici

Sustav hitne medicine funkcionira besprijekorno

„Djelatnici HMS-a su kamen temeljac današnjeg modernog sustava hitne medicine“, istaknula je na svečanoj akademiji u šibenskom Hrvatskom narodnom kazalištu ravnateljica Hrvatskog

zavoda za hitnu medicinu te im zahvalila što svojim svakodnevnim radom unapređuju razinu kvalitete hitne medicinske usluge u korist građana i svih posjetitelja RH. Ovom se prigodom prisjetila kako je prije devet godina sustav reorganiziran te da je tada HMS zakoračio u novo >>>

Predsjednica RH primila predstavnike HMS-a

Povodom Nacionalnog dana hitne medicinske službe (HMS), a prilikom Svjetskog dana zdravlja, 7. travnja 2018., predsjednica Kolinda Grabar-Kitarović primila je predstavnike HMS-a, prim. mr. Maju Grbu-Bujević, dr. med., Damira Važanića, mag. med. techn., Marka Gabrića, med. teh. i Danka Premužića, bacc. med. techn.

Predstavnici HMS-a na čelu s ravnateljicom Hrvatskog zavoda za hitnu medicinu prim. mr. Majom Grbom-Bujević, dr. med. ukratko su upoznali predsjednicu RH s djelokrugom i načinom rada HMS-a te joj predstavili Nacionalni program javno dostupne rane defibrilacije „Pokreni srce-spasi život“. Slijedeći upute iskusnih medicinskih tehničara, predsjednica Kolinda Grabar-Kitarović okušala se u izvođenju postupaka oživljavanja uz korištenje automatskog vanjskog defibrilatora. Brzina intervencije ključna je za preživljavanje osobe koja je doživjela iznenadni srčani zastoj, a ovim jednostavnim postupcima, pojasnili su predstavnici HMS-a predsjednici, građani mogu spasiti život svojim bližnjima čak i prije dolaska HMS-a. Stoga je edukacija građana i sama provedba ovog programa veoma važna za sigurnost zajednice.

Ovom je prigodom predsjednica Grabar-Kitarović istaknula kako hrvatski zdravstveni sustav spada u socijalno orijentirane i visoko senzibilizirane zdravstvene sustave te mu je cilj i svrha omogućiti odgovarajuću zdravstvenu skrb za svakoga. Podsjetila je kako je ovogodišnje geslo Svjetskog dana zdravlja „Univerzalna zdravstvena zaštita: svatko, svugdje“, čime se želi poručiti da zdravlje zaslužuje svaki čovjek bez obzira na svoje podrijetlo, društveni status, financijsko stanje, dob, stupanj obrazovanja te mjesto i uvjete u kojima živi. Medicinska struka u budućnosti

Predsjednica RH okušala se u izvođenju postupaka oživljavanja

ima važan zadatak pridonijeti ostvarivanju koncepta društva jednakih mogućnosti tako da svakom pojedincu omogući ostvarivanje prava na adekvatnu i pravodobnu zdravstvenu zaštitu, zaključila je predsjednica Grabar-Kitarović. ■

” *Sustav hitne medicine funkcionira besprijekorno što se iz dana u dan pokazuje na terenu*

Maja Grba-Bujević

» razdoblje. „Zahvaljujući reformskim procesima koje smo pokrenuli, proveli i još uvijek provodimo, sustav hitne medicine funkcionira besprijekorno što se iz dana u dan pokazuje na terenu. Hrvatska danas ima održiv i strukturno stabilan sustav hitne medicine koji jamči sigurnu, dostupnu i kvalitetnu hitnu medicinsku uslugu stanovništvu i posjetiteljima Hrvatske te osigurava funkcionalni i suradnički sustav izvanbolničke i bolničke hitne medicine“, zaključila je primarius Grba-Bujević.

Župan svjestan važnosti HMS-a

„Itekako smo svjesni važnosti ove djelatnosti koja je od ključnog značaja za sigurnost čitave zajednice. Stoga je naša zadaća osigurati im što bolje i kvalitetnije uvjete rada. Šibensko-kninska županija i ja kao župan u tome ustrajemo i o ovoj svojoj ustanovi vodimo posebnu brigu i pružamo podršku njezinu radu“, naglasio je u šibenskom kazalištu izaslanik predsjednice RH i šibensko-kninski župan Goran Struk, dipl. oec.

Također, župan je svim djelatnicima HMS-a poželio dobrodošlicu u Šibensko-kninsku županiju te im zahvalio na svakodnevnoj požrtvovnosti u radu, a izrazio je i svoje zadovoljstvo višegodišnjom kvalitetnom suradnjom sa županijskim Zavodom za hitnu medicinu. Na profesionalnosti, stručnosti, brzini i kvaliteti zbrinjavanja hitnih pacijenata, djelatnicima HMS-a zahvalila je i izaslanica predsjednika Hrvatskog sabora i zastupnica Branka Juričev-Martinčev, dipl. oec.

Gradonačelnik obećao pomoć županijskom Zavodu

Punu podršku u organizaciji središnjeg obilježavanja Nacionalnog dana HMS-a u Šibeniku, Hrvatskom zavodu za hitnu medicinu i Zavodu za hitnu medicinu Šibensko-kninske županije pružio je gradonačelnik Šibenika Željko Burić, dr. med. „Vi ste prvi na terenu i o vašem anga-

žmanu i stručnosti često ovise ljudski životi. Hvala vam na humanosti i svemu što činite za sve nas“, poručio je tom prigodom gradonačelnik Burić te najavio kako će se u idućih tri do pet godina drastično promijeniti zahtjevi za primarnu i sekundarnu zdravstvenu zaštitu u Šibeniku. „Najveće investicije što se tiče zdravstva desit će se upravo u Šibeniku, a Grad će zajedno sa Županijom biti suradnik da riješi podstanarski status Zavoda za hitnu medicinu“, istaknuo je šibenski gradonačelnik.

55 intervencija dnevno

Domaćin, ravnatelj Zavoda za hitnu medicinu Šibensko-kninske županije mr. sc. Tomislav Jukić, dipl. pol. naglasio je: „Županijski Zavod za hitnu medicinu organiziran je tako da u svakom većem mjestu imamo ispostavu HMS-a, trenutno raspolažemo s 40 timova, a imamo 127 zaposlenih ljudi. Ta brojka ljeti prelazi 150. Raspolažemo sa 16 suvremeno opremljenih vozila i nadamo se da ćemo u budućnosti nastaviti ovim tempom opremiti i unapređivati hitnu sukladno europskim i domaćim standardima. Jako nam je važna i suradnja s kolegama iz ostalih žurnih službi koje, kao i hitna, pomažu svima kojima je život ugrožen.“ Dodao je i da potreba za HMS-om raste iz godine u godinu, poglavito u priobalnim mjestima i na otocima preko ljetnih mjeseci, kada se broj ljudi višestruko povećava. Lani je Zavod za hitnu medicinu Šibensko-kninske županije, u »»

” *Vi ste prvi na terenu i o vašem angažmanu i stručnosti često ovise ljudski životi. Hvala vam na humanosti i svemu što činite za sve nas*

Željko Burić

Na svečanoj akademiji nastupila je klapa Bunari

Izaslanik Vlade RH i ministra zdravstva, državni tajnik prim. Željko Plazonić, dr. med.

Izaslanik predsjednice RH i župan Šibensko-kninske županije Goran Pauk, dipl. oec.

Ravnatelj Zavoda za hitnu medicinu Šibensko-kninske županije mr. sc. Tomislav Jukić, dipl. pol.

Dodijeljena su priznanja za rad medicinskim dispečerima Nevenki Tanfari i Željku Svirčiću te doktoru Krešimiru Škarici

Ravnateljica Hrvatskog zavoda za hitnu medicinu prim. mr. Maja Grba-Bujević, dr. med.

HRVATSKI ZAVOD ZA HITNU MEDICINU

www.hzhm.hr

Nacionalni dan HMS-a obilježen diljem Hrvatske

Osim u Šibeniku, Nacionalni dan hitne medicinske službe (HMS) županijski zavodi za hitnu medicinu obilježili su i u svojim sredinama. Na 30. travanj, djelatnici Zavoda za hitnu medicinu Koprivničko-križevačke županije su na gradskim trgovima u Koprivnici, Križevcima i Đurđevcu građanima omogućili da razgledaju vozilo i opremu HMS-a te ih poučili postupcima pružanja prve pomoći. Tjedan dana ranije u Koprivnici su izveli vježbu masovne nesreće. Prema scenariju vježbe, uslijed neprilagođene brzine došlo je do slijetanja školskog autobusa s ceste koji je pri tom udario u betonski stup te je od siline udara ponovo završio na cesti. Na mjestu nesreće smrtno je stradalo četvero putnika iz autobusa, dok ih je 12 teško ozlijeđeno. U prikazu vježbe sudjelovalo je 25 djelatnika HMS-a i sanitetskog prijevoza, 16 učenika Srednje škole Koprivnica koji su glumili unesrećene te četiri policajca i isto toliko vatrogasaca. Vježbu je pogledalo dosta građana Koprivnice, a ravnateljica županijskog Zavoda za hitnu medicinu Mirjana Hanžeković, mag. oec. tom je prigodom istaknula: „365 dana u godini u punoj smo spremnosti i pripravnosti za ovakve nesreće velikih razmjera. Vježba masovne nesreće prikazala je važnost usklađenog rada hitnih službi te predanost i stručnost svakog pojedinca.“

Građani naučili postupke pružanja prve pomoći

Povodom Nacionalnog dana HMS-a, djelatnici Zavoda za hitnu medicinu Ličko-senjske županije proveli su edukativne radionice za učenike petih i šestih razreda Osnovne škole dr. Jure Turića kojima su prikazali načine zbrinjavanja hitnog pacijenta u izvanbolničkom HMS-u te ih naučili što su hitna stanja u medicini, kada i kako pozvati HMS te što reći medicinskom dispečeru koji zaprima hitan poziv. Naglasili su da Zavod za hitnu medicinu Ličko-senjske županije zapošljava gotovo 130 djelatnika koji svakodnevno skrbe za građane s ovog područja i njihove goste. Tijekom 2017. godine imali su ukupno 21.707 intervencija, 7.212 na terenu i 14.495 u prostorima za reanimaciju, što je prosječno 59 intervencija dnevno.

Zavod za hitnu medicinu Karlovačke županije ove je godine za Nacionalni dan HMS-a organizirao svečanost za svoje djelatnike, dok je Zavod za hitnu medicinu Zagrebačke županije otvorio svoja vrata građanima u svih osam ispostava. Svi zainteresirani građani imali su priliku informirati se o postupcima pružanja prve pomoći te razgledati vozila i opremu kojima djelatnici zagrebačkog Zavoda raspolažu. ■

Vježba masovne nesreće djelatnika Zavoda za hitnu medicinu Koprivničko-križevačke županije

Dan otvorenih vrata Zavoda za hitnu medicinu Zagrebačke županije

” Nadamo se da ćemo u budućnosti nastaviti unapređivati hitnu sukladno europskim i domaćim standardima
Tomislav Jukić

» razdoblju od 1. lipnja do 31. kolovoza, odradio 996 intervencija više nego u istom razdoblju 2016. godine, dok su tijekom cijele 2017. godine imali ukupno 20.253 intervencije, što je u prosjeku 55 intervencija dnevno. Ravnatelj Jukić je istaknuo i da će Skradin ove godine dobiti medicinski tim T1 koji će u turističkoj sezoni biti zadužen za intervencije

u gradu, na autocesti i Nacionalnom parku Krka, dok će tim HMS-a u Tisnom ponovo dobiti liječnika tijekom turističke sezone.

Dodijeljena priznanja za rad

Na svečanoj akademiji prikazan je i promocijski film Zavoda za hitnu medicinu Šibensko-kninske županije koji prikazuje kako izgleda radni dan ekipe šibensko-kninskog HMS-a te koliko djelatnici HMS-a zaista vole svoj posao i profesionalno ga odrađuju na zadovoljstvo i sigurnost zajednice. Također, film je svima koji nisu *hitnjaci* dao pravi uvid u njihov zaista stresan posao te na najbolji način pokazao kako djelatnici HMS-a, ne samo šibensko-kninske, već i svih ostalih županija, svakodnevno podnose stalni teret odgovornosti za ljudske živote. Osim toga, organizatori,

Djelatnici HMS-a „okupirali“ su šibensku rivu

” Nacionalnim danom HMS-a nastoji se senzibilizirati javnost o važnostima i specifičnostima ove iznimno odgovorne i teške djelatnosti

ravnateljica Hrvatskog zavoda za hitnu medicinu i ravnatelj Zavoda za hitnu medicinu Šibensko-kninske županije dodijelili su priznanja za rad djelatnicima koji su cijeli svoj radni vijek strpljivo odgovarali na hitne pozive u Medicinskoj javno-dojavnoj jedinici Šibenik - Nevenki Tanfari i Željku Svirčiću, dok je doktoru Krešimiru Škarici uručeno priznanje za poseban doprinos razvoju i napretku djelatnosti hitne medicine u cjelini. U šibenskom Hrvatskom narodnom kazalištu okupljeni djelatnici HMS-a i njihovi gosti zapjevali su s vodičkom klapom Bunari, nakon čega je uslijedilo druženje u obližnjem ugostiteljskom objektu.

Hrvatski sabor je 2013. godine 30. travanj proglasio Nacionalnim danom HMS-a čime se Hrvatska pridružila nizu svjetskih zemalja koje nastoje senzibilizirati javnost o važnostima i specifičnostima ove iznimno odgovorne i teške djelatnosti. Središnje obilježavanje Nacionalnog dana HMS-a održalo se pod pokroviteljstvom Predsjednice RH, Ministarstva zdravstva RH, Šibensko-kninske županije i Grada Šibenika, a u organizaciji Hrvatskog zavoda za hitnu medicinu i Zavoda za hitnu medicinu Šibensko-kninske županije. ■

Djelatnici HMS-a i sanitetskog prijevoza traže beneficirani radni staž i status službene osobe

Na sam 30. travanj, Nacionalni dan hitne medicinske službe (HMS) na zagrebačkom Trgu sv. Marka prosvjedovali su djelatnici HMS-a i sanitetskog prijevoza zahtijevajući beneficirani radni staž i status službene osobe zbog sve češćih napada na radnom mjestu. Hrvatski zavod za hitnu medicinu podržava nastojanja djelatnika HMS-a te smatra kako im se treba vratiti pravo na beneficirani radni staž izgubljen 1999. godine jer njihov posao zahtjeva određenu fizičku spremu. „Pravo je svakoga da prosvjeduje. Teško je zamisliti djelatnike HMS-a da sa 65 ili 67 godina trče po stubištima u punoj ‘ratnoj’ spremi. Ali to je u ingerenciji sindikata koji će sigurno pridonijeti tomu da djelatnici HMS-a dobiju beneficirani radni staž“, izjavila je prilikom središnjeg obilježavanja Nacionalnog dana HMS-a ravnateljica Hrvatskog zavoda za hitnu medicinu prim. mr. Maja Grba-Bujević, dr. med. Pred sindikate u djelatnosti zdravstva postavljen je izazov da međusobnim konsenzusom pronađu model kojim će se djelatnicima HMS-a omogućiti odlazak u raniju mirovinu, ali pod uvjetom da ta mirovina ne smije biti manja od one koju bi dobili umirovljenjem s punim stažem.

Status službene osobe

Komentirajući prosvjed djelatnika HMS-a i sanitetskog prijevoza, resorni ministar prof. dr. sc. Milan Kujundžić, dr. med. naglasio je: „Već smo pokrenuli proceduru da se regulira pitanje dobivanja statusa osoba zaštićenih zbog učestalih incidenata. Glede beneficiranog radnog staža smatramo da je to demokratski tražiti, ali je demokratski i provesti studiju i vidjeti. To je težak rad. No postoje i druga teška radna mjesta i to onda otvara brojna pitanja. U tom smislu treba napraviti studiju, a onda krenuti prema proceduri.“

Još prije četiri godine, Hrvatski zavod za hitnu medicinu je s Ministarstvom zdravstva i Ministarstvom unutarnjih poslova uputio Ministarstvu pravosuđa prijedlog izmjene Kaznenog zakona u dijelu koji se odnosi na reguliranje pravnih propisa vezanih za napad na službene osobe. Konkretno, zatraženo je da se u navedeni stavak uz napade na vojne osobe, policijske službenike, ovlaštene službene osobe Vojne policije te osobe kojima je povjereno čuvanje osoba kojima je na temelju zakona oduzeta sloboda, zatvorom od šest mjeseci do pet godina kazni i počinitelje koji napadnu zdravstvenog djelatnika dok obavlja službenu dužnost. ■

Šaka suza, vrića smija, ča je život vengo fantažija

Jelena Aranza: Kopnom, morem, zrakom, sve pod HMS znakom

Doktorica Jelena Aranza voditeljica je ispostave Solin i Muć Zavoda za hitnu medicinu Splitsko-dalmatinske županije koja i nakon 28 godina rada u hitnoj medicinskoj službi (HMS) obožava svoj nerijetko stresan posao. Biti hitnjak za nju je stil življenja, a uz svoje naporne smjene drži edukacije iz prve pomoći, surađuje s Hrvatskim Crvenim križem i Hrvatskim Auto klubom te organizira vježbe za žurne službe, od kojih je najveća bila Medena 2006 s više od 500 sudionika. Osim toga, doktorica Aranza volontira, putuje, bavi se fotografijom i još koječim te pršti pozitivnom energijom i odvažnošću. Za to je vjerojatno dijelom zaslužan južnjački temperament i dalmatinski dišpet, koji ju je, kako nam je otkrila, natjerao da pri prelasku iz područne škole Okruga Gornjeg u školu u Kaštel Novom, u inat nastavnicima koji su mislili da „mala iz provincije“ neće biti odlikaš u većoj sredini, postane najbolja učenica u školi, predsjednica razreda, pionira i omladine, kapetan odbojkaške i rukometne ekipe te prvakinja brojnih natjecanja. U nastavku pročitajte njezinu priču

› **Svakodnevno na terenu spašavate ljudske živote. To je iznimno težak i odgovoran posao. Kako ste se na njega odlučili?**

Timski sportovi koje sam trenirala od svoje jedanaeste godine, na početku rukomet, zatim odbojka u koju sam se zaljubila čim sam ju otkrila, kao i volonterski projekti u kojima sam sudjelovala, usmjerili su moju pažnju prema aktivnom pomaganju na terenu. Razmišljajući danas o počecima, moja želja da postanem liječnik razvijala se od spontane u dječjoj do nepokolebljive u mladenačkoj dobi. Prijemni ispit za Medicinski fakultet polagala sam samo u svom rodnom gradu - Splitu; alternativu nisam željela! Bavljenje sportom podarilo mi je hrabri, borbeni i timski duh, s crtom

vođe, kojim živim hitnjačku svakodnevicu, ali mi je i pomoglo da prebrodim krizne situacije u životu. S druge strane, volonterski projekti su kod mene osnažili karakternu crtu nesebičnoga pomaganja. Dobro sam se čutila kada bih sudjelovala u nečem u što čvrsto vjerujem i što volim. I dan danas veseli me rad u hitnoj službi, kao i prije 28 godina kada sam tek počela raditi. Ovaj posao pomaže mi da se osjećam plemenito, dobro i korisno. Kada me pitaju kako mogu tako dugo raditi u HMS-u, odgovaram da je recept jednostavan - sretna sam jer radim ono što najviše volim!

› **Negdje sam pročitala da ste tijekom Domovinskog rata dobili zadatak poučavati građane prvu pomoć. Vaše prvo iskustvo kao predavačice navodno je bilo jako zanimljivo?**

Tijekom Domovinskog rata, kao član Civilne zaštite, dobila sam zadatak poučavati građane po skloništim osnovne pružanja prve pomoći. Za prvo predavanje u Rudinama, načimčolala sam se najbolje što sam znala: naricala kosu u bujne lokne, obukla najlipšu veštu, zeleno-modru s dva zlatna kaišića, bež špagerice na tak, bez prstiju. Dopilotan ja tako na biciklu u Rudine. Kako sam tek završila fakultet, očekivala sam čim me netko pozvao da održim predavanje da ne trebam brinuti za salu, grafskop, to se kao podrazumijeva. U dućanu sam pitala gdje je dvorana za predavanje, a mještani su mi se počeli smijati: „Da koja dvorana?!“ Znali su da sam doktorica i rekli su da me čekaju - cijelo selo me čekalo ispred dućana, u predvečerje. Sjedili su na okrenutim gajbama piva, pili što je tko imao i na tranzistoru pratili vijesti lokalne radio postaje Kaštela, koja je tada počela s radom... Za mene su ostavili najnoviju okrenutu gajbu (smijeh)!

› **U odnosu na vrijeme kad ste napravili prve korake u hitnoj medicini, što se u radu promijenilo?**

U Hitnoj medicinskoj pomoći Trogir počela sam raditi početkom Domovinskog rata 1991. Bili su to ratni uvjeti; uzbune, skloništa, nedostatnost i skromnost medicinske opreme, lijekova, radne odjeće i obučje, namještaja, organizacijske usmjere-

Jelena Aranza, dr. med.

Foto: Osobni arhiv

” Sretna sam jer radim ono što najviše volim

renosti na izvanredna stanja... A bilo je i veselja kada bi stigle donacije medicinskih potrepština i hrane! Neke donatore, njihovu djecu i unuke, kasnije sam liječila kao turiste. Tada nije postojala standardizirana uniforma, nosili smo bijele mantile i suknje na preklop. Cijela trogiraska Hitna imala je dva maslinasto-zelena skafandera, a u timu nas je bilo troje pa je jedan nosio svoju osobnu jaketu. Uz hitne slučajeve, zbrinjavali smo prognanike iz Hrvatske i izbjeglice iz Bosne i Hercegovine. Njih je znalo biti i pedesetak dnevno i strpljivo bi čekali da se vratimo s intervencije. U tim ranim radnim počecima, nehotice sam čula razgovor koji su o meni vodili u čekaonici. Pričali su kako im puno znači što ih pažljivo slušam i gledam dok iznose svoje tegobe te kako se ne osjećaju kao brojevi, što je bilo jako izraženo jer je sustav tada na tisuće novopridošlih ljudi evidentirao kao brojeve. Već tada, kao mlada liječnica, shvatila sam kako su komunikacijske vještine u hitnoj službi jako važne pa sam se dodatno educirala u tom smjeru. Završila sam više razina

neuro-lingvističkog programiranja koje izučava komunikaciju sa samim sobom, kako bi se samomotivirali, postigli cilj, uspješno komunicirali, a time brže i bolje razlučili bitno i liječili hitno. Prvi dojam u HMS-u je izuzetno bitan; liječenje valja započeti stasom i glasom, odnosno ljubaznim,

Prerano i prebrzo sam naučila da je odlazak jednog i rađanje drugog života moguć u jednom izlasku na teren

pristojnim, dobronamjernim i profesionalnim ophođenjem prema bolesnicima i njihovoj pratnji. Potrebno je što brže dobiti povjerenje bolesnika kako bi što žurnije mogli medicinski djelovati ili, pak, zadobiti povjerenje roditelja kojima je dijete životno ugroženo.

U zadnjih desetak godina, ravnateljica Hrvatskog zavoda za hitnu medicinu prim. mr. Maja Grba-Bujević, dr. med. i ravnatelj splitsko-dalmatinskog Zavoda, Leo Luetić, dr. med. sa suradnicima

uložili su veliki trud i napravili značajan iskorak prema današnjem modernom, naprednom, organiziranom, educiranom, uniformiranom i opremljenom HMS-u.

› **Dugo ste radili kao voditeljica ispostave HMS-a u Trogiru, no prije četiri godine ste se prebacili u Solin. Je li to bio lagan „transfer“?**

Nakon 24 godine rada u Trogiru, dobila sam novi zadatak, novi grad - Solin u kojem nisam nikoga poznavala, niti je itko znao mene. Shvatila sam da ljubav prema Trogiru, koji će zauvijek ostati živjeti u mom srcu, trebam zamijeniti drugim osjećajem prema svom novom gradu Solinu. Srce je zauzeto, ali misli su slobodne da se posvete novom osjećaju simpatije kroz ono što je meni blisko, a to je etno frizura Solinjanke. Počela sam nositi *Solinjanku* koju je plela carica Plautilla i zaštitni je znak Solina. Kada bih se predstavljala imenom, građani ne bi reagirali na moje ime i prezime, ali bi komentirali kako me znaju kao našu Solinjanku. Za mene je taj moment bio važan jer je simpatija počela rasti u osjećaj pripadanja. Inače sam sklona etno frizurama, narodnim nošnjama, njegovanju tradicijskih običaja... Ljubav prema kulturnoj baštini naslijedila sam od mame Vanje koja je bila učiteljica pa sam s njom i njenim učenicima

često sudjelovala na raznim manifestacijama. Imam svoju narodnu nošnju koju je skrojio svjetski poznati trogirski šaltur Gena, starinske rečine, fermon i trepečalo.

› **Koliko u prosjeku hitnih intervencija dnevno obavite?**

Tijekom radnog dana obavim desetak hitnih intervencija iznenada oboljelih i ozlijeđenih osoba na njihovim radnim mjestima, u školama, hotelima, kućama te dvadesetak intervencija u ambulanti ispostave Solin. Vikendima i blagdanima broj intervencija se nešto poveća. Rad u HMS-u čine i osiguranja raznih osoba, priredbi, koncerata i utakmica, a na tim osiguranjima uvijek rado sudjelujem jer raznolikost i raznovrsnost daju začim radnoj svakodnevnici. Primjerice, kada smo osiguravali utakmicu koja se 2005. igrala u Splitu između Hrvatske i Brazila, izbornik Cico Kranjčar nas je pozvao na večeru s reprezentacijom, dok sam na osiguranju utakmice između Hajduka i Barcelone 2011. upoznala Pepa Guardioliu i Andresa Iniestu. Radila sam tri godine i na osiguranju splitskog Pridea, četiri na osiguranju Ultra Europe festivala i 2014. na osiguranju Svjetskog prvenstva Bitka naroda u Trogiru. U tim srednjovjekovnim

Timski sportovi doktorici Aranži „leže“ od mladih dana

Solinjanka

borbama ozlijeđena su 93 viteza, a šivali smo ih u poljskoj ambulanti na terenu i potom bi se oni vratili u borbu!

› **Sjećate li se Vaše prve intervencije?**

Prerano i prebrzo sam naučila da je odlazak jednog i rađanje drugog života moguć u jednom izlasku na teren. Mlađi čovjek, Luka iz Slovenije, imao je težak moždani udar na putu za Vinišće. Njegovi su sinovi zvali HMS, ali nisu znali gdje se nalaze pa su opisivali ono što vide kako bi ih mogli pronaći jer tada nije bilo GPS-a ni pametnih mobitela. Ipak smo ih našli, a unatoč tomu što smo Luku oživljavali cijelim putem od Vinišća do Splita, nažalost nismo ga uspjeli spasiti. Na povratku u ispostavu, dobili smo dojavu da žena rađa pa smo odmah produžili za Seget Donji, gdje su u hotelima i kampovima bili smješteni prognanici i izbjeglice. Sanela je bila iz Bosne i rodila je sina na putu do bolnice u našem vozilu. Pita me novopečena mama: „Bona, >>

Foto: Osobni arhiv

Tim HMS-a Solin: doktorica Aranža, medicinska sestra Iva Stipica i vozač Dražen Perić

Foto: Osobni arhiv

Kroz rad i volontiranje upoznala je Pepa Guardiola, Novaka Đokovića i Ivana Balića

» ženska glavo, kako ti je ime?“ Kažem ja: „Jelena.“ A na to će ona meni: „Glupo mi je da se mali zove Jelenko, a gdje smo sada?“ Mislim se ja što će joj sad ta informacija, pa tek je rodila, sve ju boli. I da nisam Kaštelanka, vjerojatno ne bih svih sedam znala nabrojiti, ali kako jesam, ispalim kao iz topa: „U Kaštel Lukšiću!“, a ona će na to: „E, baš dobro, mali će se zvati Luka!“ I tako sam se ja kroz Luku Slovenca i Luku Bosanca prvi put susrela s odlaskom i dolaskom života.

» **Uz prvu intervenciju, sigurno je u Vašoj impresivnoj i dugačkoj liječničkoj karijeri bilo još intervencija koje su Vam se urezale u pamćenje. Možete li nam navesti neke od njih?**

Sjećam se prometne nesreće u trogirskoj Zagori, mladi par iz Austrije i njihov šestomjesečni sinčić vraćali su se kući s ljetovanja. U nesreći su roditelji prošli bez ozljeda, ali dijete je bilo prignječeno u autosjedalici. Oživljavali smo ga sve do bolnice u prisutnosti majke i, nažalost, nismo uspjeli. Njezina bol bila je strašna. A mi smo razmišljali kako godina prođe, a taj sat oživljavanja nikada. S druge strane na intervenciju na otoku Čiovu, u Slatinama, stigli smo po mraku, auto je bio u moru, a jedva punoljetni momak drži se za škoj, čujem da teško diše. Kako nismo mogli do njega, dovikivali smo se, pa sam ga upitala je li astmatičar. Kada mi je potvrdio da je, sinulo mi je da mu dobacim inhalator. Upalili smo svjetla saniteta, vjerojatnost da će pokušaj uspjeti bila je minimalna, ali unesrećeni momak je dohvatio pumpicu i udahnuo Ventolin. Danas je ponosni tata, a njegova dječica plivaju

”

Osiguravajući utakmicu upoznala sam Pepa Guardiola i Andresa Iniestu

oko toga škoja. Kaže mi da ga doživljava kao svoj i kao da se tu ponovo rodio. Eto, što je život! S Čiova pamtim i intervenciju zbrinjavanja bolesnika koji je imao srčani udar. Bila je prohladna noć, čovjek se nalazio uz more, a mi smo se trebali spustiti niz veliku strminu kako bi došli do njega. Još smo se nekako i spustili s nosilima i opremom, ali nazad nismo mogli nikako. Pitala sam ljude kako se oni

”

U hitnoj službi sve se odvija prebrzo; ne postoji vrijeme za resetiranje, radim i u hodu hvatam djeliće dobrog osjećaja iz većine priča

pentraju uzbrdo, na što su mi odgovorili da oni plove brodicama do kopna. E, pa kad mogu oni, što ne bi mogli i mi! S bolesnikom i opremom smo se ukrkali u brodić ribara s Drvenika koji nas je, zamotane u dekice, prevezao do Foše u Trogiru, odakle smo zemaljskim putem nastavili put za bolnicu. Bolesnik je preživio.

Jednu od traumatičnijih intervencija imala sam u Kaštel Sućurcu kada je od udara groma na mjestu smrtno stradala mlada djevojka koja je išla ocu na grob, a kojeg smo oživljavali nedugo prije toga. Sada smo oživljavali kćer po olujnom nevremenu. Trajalo je cijelu vječnost.

» **Kako se nosite sa smrću pacijenta?**

U hitnoj službi sve se odvija prebrzo; ne postoji vrijeme za resetiranje, radim i u hodu hvatam djeliće dobrog osjećaja iz većine priča, ali i onih sritnjikavih trenutaka, kako im ja tepam i čuvam ih u depou sjećanja. To su posebni trenuci koji me očaravaju i ushićuju. Pamtim ih i njegujem jer mi posluže kao male oaze ugodne u nemirnoj, stresnoj i burnoj radnoj svakodnevnici. Kada osoba umre, njoj se više ne može pomoći, ali može onima koji ostaju. Oni trebaju znati kako se učinilo sve što se moglo u zadanim uvjetima, s postojećom opremom i resursima koji su mogli biti korišteni. Trudim se biti dobronamjerna i profesionalna te se s poštovanjem odnosim prema bolesnicima i pratnji, a tome učim i druge.

» **Jeste li ikad pri zbrinjavanju pacijenata imali neugodnih iskustava?**

Na jednoj noćnoj intervenciji cijeli je moj tim skupa s vozilom bio otež. Psihički rastrojen muškarac koji je prije toga u disko klubu jednu osobu ubio, a drugu, koju smo zbrinjavali u vozilu, teško ranio, ušao je na suvozačko mjesto našeg vozila i uz prijetnju vatrenim oružjem naredio vozaču da vozi gdje je on naumio. Ranjenik, medicinska sestra i ja bili smo u stražnjem dijelu vozila... U tim trenucima zbilja ti u sekundi kroz misli prostruji cijeli život. Znala sam da moram nekako javiti policiji da smo otež, ali tad nije bilo mobitela, a ni Motorola! Odlučila sam u vožnji iskočiti iz vozila jer sam pretpostavila da će se u tom trenutku otmičar i ubojica morati odlučiti ili da mene hvata po cesti ili da nastavi bijeg s taocima koje je imao. Kad je naišao zavoj i vozač malo usporio, skočila sam van, a otmičar je s njih troje nastavio bježati. Lakše sam se ozlijedila, ali i odmah našla prijevoz do policije koja je potom blokirala sve ulaze u Split i uhvatila našeg otmičara bez posljedica po taoce.

» **Kao u holivudskim filmovima. Nadam se da takvih iskustava nije bilo još?**

Drugom zgodom, u noći na Silvestrovo, zvali su nas članovi obitelji iz jednog zaseoka u Zagori, bez adrese, da psihički poremećena osoba želi nožem ubiti ukućane. S telefona 194 obavijestila sam policiju i krenula na intervenciju. Međutim, u blizini navedene lokacije, vozilo nam se pokvarilo i nismo mogli ni makac dalje. I tako smo stajali u mraku, na inače prometnoj cesti kojom se ide preko Bo-

Jelena Aranza, dr. med. s kolegama *hitnjacima* i pilotima te zrakoplovnim tehničarima u bazi HHMS-a Dubrovnik

Foto: Osobni arhiv

raje za Šibenik, a niti jednog vozila na vidiku nije bilo. Jasno, svi su se već smjestili, Nova godina je za dvadesetak minuta. Kad, pristiže pješke jedan mladić i nudi da se poslužimo telefonom u njegovoj kući, a telefon je tada bio raritet u Zagori. I mi odemo u kuću, ja nazovem policiju, objasnim im gdje se nalazimo i da nam se pokvarilo vozilo. Poslije toga pitam tog mladića kako se zove i kad je odgovorio, shvatim da smo kući osobe koju smo i tražili. Još nam je rekao kako bi nas počastio pršutom, ali mu je netko od ukućana bacio nož u vrt, kojeg je išao potražiti i baš tada je ugledao nas na cesti! Ubrzo je pristigla i policija, pa smo svi zajedno dočekali Novu godinu uz kolače, ali bez pršuta, u kući gdje je bilo incidentno stanje s osobom koja ima psihičkih problema. Odmah nakon dočeka, policijskim vozilom otišli smo na Odjel psihijatrije.

► Radili ste i u helikopterskoj hitnoj medicinskoj službi (HHMS)?

U svojih gotovo 30 godina staža u HMS-u nema toga prijevoznog sredstva kojim nisam išla na intervenciju - sanitetom, vespom, traktorom, vatrogasnom navalnom cisternom; po trogirskim kaletama sam se znala s bolesnikom prebacivati kolicima za raznošenje pića po kafićima i restoranima, a na otoke Drvenik Mali i Drvenik Veli plovilima Pomorske policije, Lučke kapetanije, ribarskim brodicama, jahtama, trajektom i gumenjacima. Na otocima smo bolesnike prevozili traktorom ako bi vlasnik bio na otoku, a ako nije, onda *karijolom*. A danas letim helikopterom!

Oduvijek sam sanjala da ću raditi u HHMS-u. Samo snovi teku uzvodno... Moja motivacija za rad u HHMS-u je i profesionalne i osobne prirode. Profesionalno, željela sam biti dio prvih timova HHMS-a koji će sudjelovati u pionirskoj realizaciji bržeg, novog, drukčijeg, aktivnog, posebnog i korisnog načina pružanja hitne medicinske skrbi. Osobno,

Uživam letjeti avionom, helikopterom, a u Kapadokiji sam letjela i balonom

htjela sam pokazati da u helikopteru ima mjesta za ženski medicinski dio posade. Također, kao licencirani predavač i ispitivač prve pomoći godinama održavam te tečajeve djelatnicima zračnih luka Split-Kaštela i Brač, gdje je bila smještena baza HHMS-a. Osim toga, živim u Kaštel Novom, samo dva kilometra od zračne luke Split-Kaštela i tri kilometra od Divulja, gdje je smještena helikopterska, hidroavionska i, sezonski, baza za kanadere. Zapravo sam cjeloživotni aktivni promatrač zračnog prometa, a također sam i putoholičar te uživam letjeti avionom, helikopterom, a u Kapadokiji sam letjela i balonom. Imam certifikat za upravljanje zračnim medicinskim resursima u HHMS-u propisan od strane Europske agencije za sigurnost zračnog prometa, a u projektima HHMS-a sudjelovala sam 2015., 2016. i 2017. godine. Veselim se i novoj sezoni! Ove same godine štedjela godišnji kako bi imala više za rad u HHMS-u. Prvu godinu letjela sam s kolegama iz Zavoda za hitnu medicinu Splitsko-dalmatinske županije i talijanskom posadom i tada sam bila jedina žena u bazi. Posljednje dvije godine radila sam u HHMS-u Dubrovnik s pilotima i zrakoplovnim tehničarima iz Specijalne policije te medicinarima iz HMS-a raznih županija. Moram istaknuti kako mi je posebno drago što se povećao broj žena koje rade u HHMS-u. Zbrinjavali smo bolesnike koji su imali akutni koronarni sindrom, moždani udar, osobe s težim poremećajem svijesti, komplikacije u trudnoći, sepsu, utopljeni-

ke, ozlijeđene s traumama razne etiologije i teška stanja u pedijatriji.

► Koja je razlika između rada u helikopterskom i zemaljskom HMS-u?

I u helikopterskom i u zemaljskom HMS-u cilj je isti - što žurnije medicinski zbrinuti i opskrbiti naglo oboljelu ili ozlijeđenu osobu. HHMS zahtijeva više stručnosti, sabranosti, koncentracije, odlučnosti i hrabrosti. U odnosu na zemaljski HMS, rad u helikopteru je zahtjevniji jer često vremenske (ne)prilike otežavaju let i rad u kabini. Također, kad je riječ o djeci, jedan roditelj ima pravo biti uz dijete u helikopteru. U takvim okolnostima je teško raditi jer, uz medicinsku skrb koju pružate malom djetetu, vodite i dodatnu brigu oko prestrašenog roditelja.

► Kako se opušate?

U najvećoj mjeri putovanjima, koja uz HMS, čine moj životni stil. Raznolikost i raznovrsnost daju začim životu. Nova iskustva, nove ideje i pozitivne misli čine te otvorenijom osobom, uspješnijom u životu i karijeri, daju ti samopouzdanje, a osim toga zabavno je. Svoja putovanja sam podijelila na turistička, kongresna, koncertna, volonterska i sportska jer putujem s raznim suputnicima od turista, preko medicinara i fanova Zdravka Čolića do volontera i sportaša. U tim svojim hobijima, pronasla sam strast i dodatno zadovoljstvo. Kako sam već spomenula, volontersko-sportsko-adrenalinskim duhom zarazila sam se još kao djevojčica 1979. godine na Mediteranskim igrama u Splitu. Volontirala sam kao sakupljač lopti na odbojkaškim utakmicama u novoizgrađenim sportskim dvoranama na Gripama u Splitu te u Trogiru. Tata Mate me s Fićom dovezao u Teslinu ulicu u Split, gdje se dijelila oprema volonterima. Tada sam dobila svoju prvu sportsku trenirku; tu se dogodilo ►►

Foto: Osobni arhiv

Miljenik svih žena, Zdravko Čolić joj je prijatelj

” Meni je Zdravko Čolić od iznimne važnosti kao prijatelj. Veoma je pozitivna osoba s posebno karizmatičnom energijom koju rado dijeli i razmjenjuje

dana. Najveća muzička zvijezda i miljenik žena svih generacija veoma je pozitivna osoba s posebno karizmatičnom energijom koju rado dijeli i razmjenjuje. Srdačan je, jednostavan, pažljiv, simpatičan, pristupačan i duhovit. Moj idol ušetao je u moj život, jednostavnim pitanjem: „Ja sam Zdravko, a ti?“ A ja, umjesto da odmah odgovorim, hit-

» moj prvi susret sa Splitom koji me očarao, kao i volonterstvo. Taj naoko maleni, ali veoma sretni moment, usmjerio je moju pažnju prema volonterstvu koja traje do danas. Da bi radila na volonterskim projektima, koristila sam godišnje odmore pa sam kao liječnik sudjelovala na Europskom prvenstvu u atletici u Splitu 1990., BMW-ovoj poslovnoj jedriličarskoj regati u Europskom zimskom bacačkom kupu 2007. u Trogiru. Bila sam i na Europskom prvenstvu u nogometu u Klagenfurtu i Beču kao liječnik za navijače i volontere te na info punktovima, zatim kao član tima za doping kontrolu na Svjetskom rukometnom prvenstvu u Splitu 2009., pa iste godine kao dio medicinskog tima zadužen za košarku na Univerzijadi u Beogradu, potom na Davis Cupu 2010. u Splitu itd. Kao bivšeg sportaša, veseli me što mogu dati svoj doprinos sportskim događanjima na način koji je najprikladniji i najkorisniji. Ne mora to nužno biti moja, medicinska struka. U svakom slučaju, obraćam pažnju na život i uživam u njemu; bio to rad u zemaljskom i helikopterskom HMS-u ili putovanja, kongresi, koncerti, volonterski projekti, bavljenje fotografijom, astrologijom ili poučavanje prve pomoći i rad s mladima te druženje s obitelji i prijateljima. Moj život, moja pravila, moj izbor. Sadašnjost je jedini važan trenutak.

» Putujete i s fanovima Zdravka Čolića. Na koncertu u Splitu čak vam je i pjesmu posvetio?

Da, meni je Zdravko Čolić od iznimne energetske važnosti kao prijatelj. Sprijateljili smo se davnih

njački promišljam o svojim mogućim dijagnozama presinkope, paroksizmalne supraventrikularne ili sinus tahikardije te trebam li mu reći da pozove HMS, i konačno kažem, kao i svi Dalmatinci u neodumici, onu spasonosnu poštapalicu koja znači i sve i ništa: „Aaaeee.“ Odmah sam osjetila i znala da taj susret ima svoju svrhu te da će na poseban način utjecati na moj životni pogled i energetske status. Baš smo se prije par dana vidjeli u Stockholmu, gdje je imao koncert. Rekla sam mu da ću ga spomenuti u intervjuu koji imam s vama te kako se u 45 godina dugoj karijeri pojavljivao u raznim medijima, ali još nije bio u medicinskom časopisu (smijeh).

» Na putovanju ste saznali i pravo podrijetlo obitelji Aranza?

Članovi obitelji Aranza oduvijek su se smatrali fetivim Kaštelanima. No, tek zadnjih dvadesetak godina spoznali smo svoje pravo podrijetlo. Prije petstotinjak godina, za Kandijskih ratova, naš je predak, baskijski plemić Ferdinand Aranza, kao vojskovođa kraljeve konjice sudjelovao u oslobađanju Klisa od Turaka. Za zasluge je dobio posjede na području današnjeg Resnika. Danas u Hrvatskoj postoje tri loze Aranza s tridesetak članova. Zanimljivo je da u našem splitsko-dalmatinskom Zavodu rade predstavnici sve tri loze: Jakov Aranza, dr. med., Jadran Aranza, bacc. med. techn. i ja. Aranze se čute kao Kaštelani i Hrvati, a za svoje korijene dugo nismo znali. Tek smo u zadnje vrijeme, s raznih strana, rekonstruirali davnu prošlost obitelji, čak pro-

Doktorica Aranza bila je Miss fotogeničnosti bivše države

Foto: Osobni arhiv

” Putovanja, uz HMS, čine moj životni stil

našli i grb. Otputovala sam u Baskiju i angažirala agenciju za istraživanje podrijetla prezimena. Baski govore Euskara jezikom, a Aranza je izraz za bodljikavu grmovitu biljku - glog. Zaštitnica Baskije je Madre Maria Aranza, koju slave 8. rujna, istog dana kada se u Solinu slavi Mala Gospa, zaštitnica Solina.

» Bili ste Miss fotogeničnosti bivše države. Možete li s našim čitateljima podijeliti to iskustvo?

Kao osamnaestogodišnjakinja bila sam proglašena za Miss fotogeničnosti bivše države. Istovremeno, dogodilo se ostvarenje mojih mladenačkih snova; trenirala sam odbojku, postala misica i dobila priliku da postanem doktorica. Dileme kod mene nije bilo. Kad imaš cilj, put je jasan! No nakon tog izbora kod mene se razvila ljubav prema fotografiji. Voljela sam pozirati, ali svidjelo mi se biti i iza objektivna pa sam završila par tečajeva fotografije. Da nisam postala liječnica, bila bih fotoreporterka. ■

Gotovo deset milijuna kuna bespovratnih sredstava za edukacije djelatnika hitne medicinske službe

S lijeva na desno: prim. mr. Maja Grba-Bujević, dr. med., prof. dr. sc. Milan Kujundžić, dr. med., mr. sc. Marko Pavić, dipl. phys., Ante Lončar, dipl. iur.

Ukupno 9,4 milijuna kuna bespovratnih sredstava osigurao je Hrvatski zavod za hitnu medicinu (HZHM) za projekt Kontinuirano stručno osposobljavanje radnika u djelatnosti hitne medicine, pri čemu Europski socijalni fond pokriva 85 posto tog iznosa, a ostatak je osigurala država u proračunu. Ugovor u okviru izravne dodjele bespovratnih sredstava potpisala je danas ravnateljica HZHM-a prim. mr. Maja Grba-Bujević, dr. med. s ministrom zdravstva prof. dr. sc. Milanom Kujundžićem, dr. med. te ravnateljem Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, Antom Lončarom, dipl. iur., a svečanom potpisivanju prisustvovao je i ministar rada i mirovinskog sustava mr. sc. Marko Pavić, dipl. phys.

Unapređenje znanja i vještina

Tom prigodom ministar zdravstva istaknuo je: „Rado me što će biti educirani ne samo liječnici nego i drugi djelatnici, od medicinskih sestara do vozača, jer i najmanja greška u sustavu hitne medicinske službe (HMS) doslovno odnosi život. Zato je važno da ti ljudi osvježe svoja znanja kako bi za pacijenta učinili najbolje u datom trenutku.“ Projekt Kontinuiranog stručnog osposobljavanja radnika u djelatnosti hitne medicine nastao je kao odgovor HZHM-a na uočenu veliku mobilnost zdravstvenih radnika u djelatnosti hitne medicine, posebno mladih liječnika, uočene mogućnosti unapređenja znanja i vještina medicinskih sestara i tehničara koji rade u OHBP-ima, te uočene potrebe za definiranjem novih edukacijskih sadržaja i usklađivanjem postojećih sadržaja s novim smjer-

nicama u hitnoj medicini. „Ovaj projekt omogućit će provođenje unaprijeđenih, a ponegdje i sasvim novih edukacijskih vježbi, a intenzitet njihovog provođenja osigurat će da svi koji rade u sustavu hitne medicine budu što prije educirani za zbrinjavanje hitnih pacijenata. Takav pristup razvoju ljudskih resursa u hitnoj medicini, kao i poboljšanju kvalitete i jednakosti hitne medicinske usluge, samo je nastavak davno započete reforme hitne medicine na dobrobit svih naših građana“, naglasila je ravnateljica HZHM-a.

Unapređenje kvalitete pružanja zdravstvene skrbi

U naredne četiri godine, istaknula je ravnateljica HZHM-a, projekt će se ravnomjerno provoditi u cijeloj Hrvatskoj, što će omogućiti podizanje kvalitete pružanja zdravstvene skrbi svim građanima Republike Hrvatske, uključujući one koji žive u nerazvijenim i teže dostupnim područjima. Sve vježbe su osmišljene tako da osiguravaju dovoljno vremena za usvajanje novih znanja i vještina kroz praktičan rad i simulaciju stvarnih situacija i stanja s kojima se susreću polaznici vježbi na svojim radnim mjestima. Također, kroz projekt se planira osigurati priručnike za svakog polaznika pojedinačno te za sve instruktore koji će provoditi edukacijske vježbe.

Educirat će se 1.824 radnika

U sklopu projekta predviđa se edukacija 420 medicinskih sestara i tehničara bolničkog te 1.380 radnika izvanbolničkog HMS-a te 24 buduća nacionalna instruktora za provođenje edukacijskih vježbi. Projekt Kontinuirano stručno osposobljavanje radnika u djelatnosti hitne medicine provodi se u okviru Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali za razdoblje 2014.-2020. u sklopu kojeg je sustavu zdravstva namijenjeno ukupno 350 milijuna kuna, naglasio je ministar rada i mirovinskog sustava. „Dosad je povučeno 200 milijuna kuna za stručno osposobljavanje mladih specijalizanata, a danas je dodijeljeno gotovo deset milijuna kuna za edukaciju djelatnika u HMS-u“, zaključio je ministar Pavić. ■

EU projekt Specijalističko usavršavanje doktora medicine

Sklopljeni prvi ugovori

Uspješnim prijaviteljima za projekt Specijalističko usavršavanje doktora medicine, koji se provodi u okviru europskog Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali za razdoblje 2014.-2020., u veljači ove godine svečano su uručeni prvi ugovori o dodjeli bespovratnih sredstava. Tim ugovorima 17 županijskih zavoda za hitnu medicinu i domova zdravlja dobilo je 74 milijuna kuna bespovratnih sredstava kojima će se financirati 82 specijalizanta na primarnoj razini zdravstvene zaštite.

Ilustracija

Osigurana sredstva za 273 specijalizacije

U veljači su ugovore sklopili prijavitelji koji su prvi ispunili sve uvjete objavljenog Poziva na dostavu projektnih prijedloga. Očekuje se i skorašnja obrada preostalih prijava, nakon čega slijedi potpisivanje novih ugovora. Inače, za projekt Specijalističko usavršavanje doktora medicine iz Europskog socijalnog fonda osigurano je ukupno 187 milijuna kuna bespovratnih sredstava kojima će se financirati 112 specijalizacija iz obiteljske medicine, 52 specijalizacije iz pedijatrije, 41 specijalizacija iz ginekologije i opstetricije, 14 specijalizacija iz kliničke radiologije te 54 specijalizacije iz hitne medicine. Ugovore potpisuju Ministarstvo zdravstva i Hrvatski zavod za zapošljavanje, kao posrednička tijela, s ravnateljima županijskih zavoda za hitnu medicinu i domova zdravlja kao korisnicima tih sredstava.

Bolji pristup zdravstvenoj zaštiti

Krajnji rok za završetak svih aktivnosti svakog pojedinih projekta specijalizacije je 31. prosinac 2023. godine. Projekt Specijalističko usavršavanje doktora medicine pokrenut je zbog poboljšanja pristupa zdravstvenoj zaštiti u manje atraktivnim, ruralnim i nerazvijenim područjima osiguranjem dovoljnog broja specijalista kako bi se postupno smanjilo upućivanje pacijenata u bolnice te osigurala veća učinkovitost u pružanju usluga zdravstvene zaštite na primarnoj razini. ■

Novi kandidati za nacionalne instruktore na osposobljavanju

Tijekom veljače 2018. održani su tečajevi za osposobljavanje kandidata za nacionalne instruktore na tri područja djelovanja hitne medicine, odnosno instruktore za edukaciju dispečera medicinske prijavno-dojavne jedinice (MPDJ), izvanbolničke hitne medicinske službe i trijaže.

Najviše polaznika, ukupno 19, okupio je Tečaj za osposobljavanje kandidata za nacionalne instruktore izvanbolničke hitne medicinske službe, a koji se u organizaciji Hrvatskog zavoda za hitnu medicinu (HZHM) održao u Donjoj Stubici. Riječ je o liječnicima te medicinskim sestrama i tehničarima koji rade u timu na terenu, a u sljedeću fazu osposobljavanja prošlo je njih sedam. Ukupno osam polaznika, koji su zadovoljili uvjete Javnog poziva na iskaz interesa za izbor nacionalnih instruktora za edukaciju

dispečera MPDJ-a HZHM-a, uspješno su završili Tečaj osposobljavanja kandidata za nacionalne instruktore koji se održao u Edukacijskom centru Zavoda za hitnu medicinu Karlovačke županije. Samo troje polaznika zadovoljilo je uvjete Javnog poziva na iskaz interesa za izbor nacionalnih instruktora za edukaciju trijaže HZHM-a, a nakon tečaja koji se održao u prostorijama HZHM-a u sljedeći krug prošlo je dvoje kandidata. Završetkom ovih tečajeva kandidati su, svaki u svom području, ispunili prvi uvjet za nastavak osposobljavanja. HZHM će izdati certifikat nacionalnog instruktora onim kandidatima koji uspješno završe cjelokupni proces osposobljavanja, a koji podrazumijeva da su kandidati usvojili specifična znanja i razvili vještine prenošenja tih znanja. ■

Suradnjom do daljnjeg razvoja hitne medicinske službe

Uroš Zafošnik: Učenje kroz simulacije je siguran, učinkovit i etičan način obrazovanja

Voditelj SIM centra
Uroš Zafošnik, dipl.
zn., mag. soc. del.

Foto: SIM centar

Naša misija je unaprijediti sigurnost pacijenata i osigurati bolje kliničke rezultate uključivanjem simulacija u proces učenja i osposobljavanja, a vizija da kroz učenje simulacijama dobijemo zdravstveni kadar koji će biti kompetentan i dorastao različitim situacijama u kliničkoj sredini. Glavne aktivnosti SIM centra su obrazovanje i istraživanje, a upravo u tim područjima želimo postati prepoznatljivi u skrbi pacijenata. Točnije, želimo definirati radne procese, procijeniti ih kroz znanstveno-istraživačke perspektive i standardizirati ih kako bi postigli kliničku izvrsnost za korisnike naših usluga.

› Kako to mislite postići?

Edukacijama u SIM centru nastojimo uspostaviti jedinstven sustav skrbi za pacijente u ZD Ljubljana standardiziranjem postupaka i proširivanjem istih na nacionalnu razinu. Pri tom surađujemo s kliničarima i akademikima te poboljšavamo kliničku praksu kroz inovativna istraživanja. Istražujemo

„
Za kvalitetnu i profesionalnu skrb pacijenata nije dovoljno samo formalno obrazovanje

Hrvatski zavod za hitnu medicinu (HZHM) i Simulacijski centar Zdravstvenog doma Ljubljana (SIM centar ZD Ljubljana) sklopili su nedavno Krovni sporazum o međusobnoj suradnji kojim je predviđena suradnja pri provedbi projekata, istraživanja, stručnih susreta i profesionalnih usavršavanja. Tim povodom razgovarali smo s voditeljem SIM centra Urošem Zafošnikom, dipl. zn., mag. soc. del.

› Kako je došlo do suradnje HZHM-a i SIM centra ZD Ljubljana te što Vi očekujete od te suradnje?

SIM centar ZD Ljubljana i HZHM odavno su uvidjeli da imaju zajednički interes u području djelatnosti hitne medicine, kako pri provedbi projekata, tako i pri istraživanjima, stručnim susretima, profesionalnim usavršavanjima i razmjeni informacija s ciljem unapređenja djelatnosti hitne medicinske službe (HMS) u naše dvije zemlje. Ovo nije naša prva takva suradnja. Osobno, više od deset godina surađujem s ekipom iz HZHM-a na raznim radionicama i edukacijama, uključujući radionice održavanja dišnih putova, RSI-ja i upravljanja stresom za djelatnike HMS-a, zatim Školu traume, snimanje

raznih edukativnih materijala, aktivno sudjelovanje na stručnim skupovima itd. S obzirom na to da je svaka naša suradnja bila na visokoj stručnoj razini, zbilja bi bila šteta da ju nismo formalizirali. Vjerujem da će „produkti“ našeg zajedničkog djelovanja, temeljem ovog Sporazuma, biti dobri i korisni za djelatnike HMS-a kako u Hrvatskoj, tako i u Sloveniji.

› Koja je osnovna zadaća SIM centra?

SIM centar ZD Ljubljana je prvi simulacijski centar na primarnoj razini zdravstvene zaštite u Sloveniji. To je centar za učenje koji omogućava primjenu naprednih simulacija u zdravstvu uz najsuvremeniju opremu. Cilj osposobljavanja u našem Centru je unapređenje sigurnosti pacijenata, povećanje znanja i vještina stručnjaka i laika te daljnje razvijanje njihovih kompetencija i bolje učinkovitosti u određenim situacijama kada je ugrožen život pojedinca ili zajednice. Smatramo da je jedna od najuspješnijih strategija osiguranja kvalitete u zdravstvu i socijalnoj skrbi zasigurno filozofija cjeloživotnog učenja kroz simulacije. Takvo učenje je siguran, učinkovit i etičan način obrazovanja. SIM centar pruža edukaciju liječnicima, medicinskim sestrama, timovima HMS-a, studentima medicine i sestriinstva, kliničkim mentorima zdravstvenih fakulteta i učenicima srednjih medicinskih škola.

isključivo aktualna klinička pitanja, proučavamo primjere dobre prakse, oslanjamo se na inozemne reference te definiramo istraživačku teoriju koju potom, u određenom razdoblju, testiramo u kliničkoj sredini. U slučaju potvrde teorije postiže se standardizacija rada, odnosno primjer dobre prakse. Rad nastavljamo objavljivanjem znanstvenog članka, kojeg potom prezentiramo na stručnim skupovima i konačno, implementacijom tog načina rada na nacionalnoj razini. Zbog sve kompleksnijeg rada na području zdravstva, neophodno je kontinuirano obrazovanje. Mi u SIM centru držimo kako za kvalitetnu i profesionalnu skrb pacijenata nije dovoljno samo formalno obrazovanje. U većini situacija zbrinjavanja pacijenata, dobro je na njih se prethodno pripremiti. To se može postići pomoću simulacija, koje su, kako sam već naveo, siguran, učinkovit i etičan način obrazovanja, koji pruža veću sigurnost pacijentu i stručne kompetencije zdravstvenim djelatnicima. Bez tog iskustva, djelatnicima mogu zahtjevne intervencije biti zastrašujuće. A upravo učenjem kroz simulacije, možemo te strahove kod djelatnika svesti na minimum te istodobno unaprijediti njihova znanja.

› Ljubljanski SIM centar prvi je i jedini centar takve vrste u regiji. Kako je došlo do njegova osnivanja?

Simulacija zbrinjavanja životno ugroženog djeteta

Foto: SIM centar

rađeni su prema stvarnim slučajevima pa tako naši polaznici zbrinjavaju, primjerice, pacijenta s gubitkom svijesti ili poremećajem disanja, agresivnog pacijenta, pacijenta s opeklinama, rezovima ili ranama od vatrenog oružja, ozlijeđene u automobilskoj nesreći, komplikacije pri porodu ili, pak, oživljavaju pacijenta uslijed srčanog udara te komuniciraju s rodbinom pacijenta ili s ostalim članovima tima preko radija itd. Osim što edukacije držimo u prostorima SIM centra, oprema nam omogućuje i izvedbu simulacija van njega, na lokaciji klijenta.

► Kako ste birali predavače za SIM centar?

Edukacije provode instruktori i predavači koji su visoko kvalificirani, odnosno imaju visoku stručnu spremu relevantnog zdravstvenog usmjerenja i barem pet godina radnog iskustva. Svi naši instruktori imaju neku međunarodnu licencu (ITLS, EPLS, ERC, MTS) i redovno rade u HMS-u te se svakodnevno susreću s vitalno ugroženim pacijentima. Bira ih stručni odbor SIM centra, a svakog novog instruktora u posao uvijek uvodi iskusniji kolega. U svom radu koriste suvremene metode poučavanja, primjerice, simulacije, virtualnu stvarnost, učenje na daljinu, učenje temeljeno na problemima, a surađuju i s renomiranim stručnjacima iz područja obrazovanja sa simulacijama u zdravstvu (SESAM). Također, svi naši instruktori, njih 28, 14 liječnika i isto toliko medicinskih tehničara i sestara, moraju znati upotrebljavati simulatore i programsku opremu kojima Centar raspolaže. Ta znanja usvoje na obuci koju organizira proizvođač opreme ili sam Centar. Jednom godišnje obavljaju svoja znanja, a isto tako jednom godišnje kvalitetu rada SIM centra procjenjuje međunarodna akreditacijska kuća SIQ (ISO standard). Ove godine postali smo član SESAM mreže (*Society in Europe for Simulation Applied to Medicine*), u sklopu koje ćemo aktivno sudjelovati s „Simulacija-

Naša misija je unaprijediti sigurnost pacijenata i osigurati bolje kliničke rezultate uključivanjem simulacija u proces učenja i osposobljavanja

Ideju za otvaranje SIM centra razvijao sam s prof. Grmecom koji je 2008. zapisao: „Konačno smo kročili u područje simulacijskog učenja.” Prije četiri godine smo u ZD Ljubljana pronašli ljude koji su vjerovali u uspjeh ovog oblika učenja. Tijekom te četiri godine kroz Centar je prošlo više od 8.000 polaznika, uključujući djelatnike ZD Ljubljana i druge. Kada smo otvorili Centar imali smo šest instruktora koji su radili na četiri edukacijska programa, dok danas imamo 28 instruktora koji rade na 42 različite edukacije. I površina Centra se povećala, i to s 25 na 350 metara kvadratnih. Naš je rad danas prepoznat u zdravstvu jer polaznici uče kroz simulacije kojima se simuliraju prave kliničke okolnosti.

► Kako izgledaju Vaše edukacije?

Polaznici se na početku svakog edukacijskog programa upoznaju s teorijom, a zatim usvajaju potrebne vještine. Nakon što odrade simulacijsku vježbu, pogledaju snimku iste kako bi provjerili svoje postupke i vidjeli neka svoja odlična rješenja ili greške te iz istih učili i stekli korisna znanja. Taj postupak nazivamo *debriefing*. Tako postižemo efekt: „Stvarno nešto znam!” SIM centar polaznicima omogućava edukacije koje djeluju veoma realno, a pri simulacijama koristimo vrhunsku opremu, uključujući simulator profesionalnog defibrilatora, simulator automatskog defibrilatora, simulator poroda, lutku za vježbu koja simulira teško ozlijeđenu osobu, lutku za vježbu koja ima mogućnost govora, zvučne efekte teškog disanja, opremu za snimanje scenarija, lutku novorođenčeta i malog djeteta, simulator vozila HMS-a, a pri izvedbi vježbi naši polaznici koriste prave lijekove. Scenariji simulacija

na primarnoj razini zdravstvene zaštite”. U rujnu 2017. postali smo član INACSL-a (*International Nursing Association for Clinical Simulation and Learning*), vodeće međunarodne organizacije na području simulacije u zdravstvu. Naš tim podignuo je razinu učenja kroz simulacije u zdravstvu u Sloveniji jer polaznicima omogućuje dobru pripremu i potrebna znanja za hitna stanja. Objavili smo 27 stručnih radova, četiri priručnika, sudjelujemo na stručnim skupovima u zemlji i inozemstvu gdje predstavljamo i promoviramo nove spoznaje te dostignuća na području simulacije u zdravstvu.

► Tko se sve može educirati u SIM centru, odnosno koji je profil Vaših polaznika?

Edukacija u SIM centru namijenjena je svim zainteresiranim, kako zdravstvenim djelatnicima, odnosno djelatnicima HMS-a, opće medicine, stomatolozima, patronažnim sestrama, farmaceutima, studentima medicine i sestrinstva, učenicima medicinskih škola itd., tako i laicima - vatrogascima, pripadnicima civilne zaštite, djelatnicima u vrtićima i školama, policajcima i drugima. Kod nas dolaze razni domaći i strani stručnjaci zainteresirani za simulacije u zdravstvu, primjerice ministri zdravstva raznih zemalja, predstavnici raznih stručnih medi-

Edukacije djeluju veoma realno

Foto: SIM centar

„ Naša prednost je rad s malim skupinama, individualni pristup i učenje simulacijom u zdravstvu

» cinskih udruga te delegacije iz Kazahstana, Srbije, Turske, Crne Gore, Irske, Velike Britanije, Hrvatske, Švedske itd.

» Koji tečajevi najčešće zanimaju polaznike?

Laike najčešće educiramo o prvoj pomoći za zaposlenike, a često i držimo edukacije pedijatrijske prve pomoći, zatim edukacije prve pomoći za djecu u vrtićima, prvu pomoć za vatrogasce i pripadnike civilne zaštite, osnovne postupke oživljavanja za policajce i ostale. Zdravstveni djelatnici najčešće su zainteresirani za edukacije koje se odnose na obrazovanje i osposobljavanje sa simulacijama u zdravstvu - za instruktore, upravljanje stresom kod zdravstvenih djelatnika, potom zbrinjavanje ozlijeđenih, liječenje i prepoznavanje septičkog šoka, zbrinjavanje životno ugroženog djeteta i životno ugrožene odrasle osobe, poroda, pristupa agresivnom i životno ugroženom pacijentu, oživljavanje, oživljavanje/poremećaji ritma - priprema za rad stručnjaka za obiteljsku i hitnu medicinu, suvremeni pristup zdravstvenoj skrbi - učenje sa simulacijama u zdravstvu, specijalne vještine za srednje medicinske sestre, trijažu te uspješnu komunikaciju i rješavanje nesporazuma u zdravstvu.

» Kakve su povratne reakcije Vaših polaznika?

Redovito provodimo evaluaciju našeg rada, a jedan od indikatora kvalitete koji pratimo jest zadovoljstvo polaznika edukacijskim programima. Za sada, čak 90 posto polaznika ocijenilo je edukacijske programe s izvrsnim, a 2017. nam je čak 94,7 posto polaznika dalo izvrsnu ocjenu. Evaluacijom smo utvrdili da je naša prednost rad s malim skupinama, individualni pristup i učenje simulacijom u zdravstvu. Polaznicima naših edukacija nastojimo uz profesionalni sadržaj, ukazati na činjenicu nužnosti cjeloživotnog obrazovanja i pokazati im prednosti učenja simulacijom u zdravstvu. U svom svakodnevnom radu, naš tim uvijek razmišlja o novim programima, a najnoviji je SIM mobilni, ali o tom u nekoj drugoj prilici. ■

Sve više laika educirano za uporabu AVD uređaja

Edukacija u Općini Lasinje

Nakon što su učenici i djelatnici osječke Osnovne škole Vladimira Becića usvojili vještine postupaka oživljavanja i uporabe automatskog vanjskog defibrilatora (AVD), istu edukaciju prošli su i njihovi gosti iz Italije, Turske i Španjolske koji su u Osijek stigli u sklopu programa Europske unije Erasmus+ za pomoć u učenju djeci s poteškoćama pod nazivom *I'm not speechless and invisible, don't leave me behind: Supporting students with learning disabilities*. Naime, djelatnici Zavoda za hitnu medicinu Osječko-baranjske županije nastavili su suradnju s OŠ Vladimira Becića i po prvi put organizirali edukaciju Osnovne mjere održavanja života uz uporabu AVD-a na engleskom jeziku. Kako doznajemo od zamjenice ravnateljice županijskog Zavoda mr. Ide Parčetić-Kostelac, dr. med., nastavnici i učenici iz Italije, Turske i Španjolske u svoje će države i gradove ponijeti vrijedno iskustvo i znanje jer su svi uspješno završili edukaciju i dobili certifikat Hrvatskog zavoda za hitnu medicinu (HZHM). „Možda će baš oni nekome spasiti život zbog toga što su educirani o korištenju AVD uređaja“, rekla je doktorica Parčetić-Kostelac.

Oživljavanje u zajednici

Na inicijativu Općine Lasinje, a u suradnji HZHM-a i Zavoda za hitnu medicinu Karlovačke županije (ZHMKŽ) u općinskom sjedištu - Lasinji u ožujku ove godine održana je radionica Oživljavanje u zajednici. Radionica je okupila jedanaest polaznika koji su kroz stručno vodstvo nacionalnih instruktora, mr. sc. Milene Car, dr. med. iz HZHM-a i Perice Vucelića, bacc. med. techn. iz ZHMKŽ-a, naučili kako prepoznati iznenadni srčani zastoj, zatim postupak pravilnog izvođenja vanjske masaže srca i umjetnog disanja te svladali upotrebu AVD uređaja. Pored praktičnih

vježbi, instruktori su polaznicima pojasnili kada zvati hitnu medicinsku službu te kako komunicirati s medicinskim dispečerom koji zaprima hitan poziv.

Edukacija daje samopouzdanje

Uvažavajući činjenicu da se iznenadni srčani zastoj može dogoditi bilo kome te da se jedino brзом intervencijom, unutar tri do pet minuta, povećava mogućnost preživljavanja, Zavod za hitnu medicinu Zagrebačke županije i Grad Jastrebarsko postavili su AVD uređaj u Ulici braće Kazić 7. No, kako bi građani Jastrebarskog dobili potrebno samopouzdanje i bili spremni pomoći svojem sugrađaninu u slučaju iznenadnog srčanog zastoja održavajući ga na životu sve do dolaska tima hitne medicinske službe, djelatnici Zavoda za hitnu medicinu Zagrebačke županije za njih su u Centru za kulturu Jastrebarsko u veljači 2018. održali edukaciju Osnovne mjere održavanja života uz uporabu AVD-a.

Građani imaju važnu ulogu

Iako je AVD uređaj iznimno jednostavan za rukovanje jer sam procjenjuje srčani ritam te na hrvatskom jeziku daje upute za daljnje postupanje, potrebno je provoditi edukaciju građana-laika kako bi ih se osnažilo da pomognu jedni drugima i tako doprinesu sigurnosti zajednice. Naime, od iznenadnog zastoja srca u Hrvatskoj godišnje umre 9.000 ljudi, odnosno svakog sata jedna osoba. Crna statistika nastoji se smanjiti upravo radionicom Oživljavanje u zajednici i edukacijom Osnovne mjere održavanja života uz uporabu AVD-a koje se provode u sklopu Nacionalnog programa javno dostupne rane defibrilacije Ministarstva zdravstva, HZHM-a i Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo pod nazivom „Pokreni srce-spasi život“. ■

Održana vježba sustava domovinske sigurnosti

Hrvatski zavod za hitnu medicinu i županijski zavodi za hitnu medicinu Splitsko-dalmatinske, Šibensko-kninske i Zadarske županije sudjelovali su u međuresornoj vježbi Sigurnost 2018 koja se u organizaciji Državne uprave za zaštitu i spašavanje, a u suradnji s Ministarstvom obrane i Ministarstvom unutarnjih poslova, održala u svibnju kako bi se provjerila sposobnost službi i institucija u sustavu domovinske sigurnosti u odgovoru na krizne situacije

Na području srednjeg Jadrana održan je terenski dio vježbe i to prema scenariju od kojeg zasigurno strahuju sve zemlje, a pogotovo Hrvatska kao prepoznatljiva turistička destinacija. Naime, prema scenariju, šumski požari koji su pogodili Splitsko-dalmatinsku, Šibensko-kninsku i Zadarsku županiju ugrozili su cestovni i željeznički promet te zaprijetili Nacionalnom parku Krka. Osim toga u općini Kistanje dogodila se velika prometna nesreća, dok je u općini Muć došlo do prometne nesreće s autocisternom koja prevozi opasne tvari. Također, na Čiovu je izbio veliki požar te je Hrvatska ratna mornarica na otok prebacila dodatne vatrogasne snage, dok je Hrvatska gorska služba spašavanja tragala za izgubljenim turistima.

HMS brz i uigran

Hitna medicinska služba (HMS) sudjelovala je u vježbi u općini Kistanje te zbrinula veliki broj ozlijeđenih u prometnoj nesreći u kojoj su se sudarili putnički vlak i automobil. Nesreća se dogodila na nepristupačnom terenu, u usjeku, a odmah po dojavi na teren su izašli policija, vatrogasci i HMS. Tim HMS-a iz Knina koji je prvi stigao na mjesto nesreće javio je Medicinskoj prijavno-dojavnoj jedinici (MPDJ) Šibenik da je riječ o velikoj nesreći. MPDJ je odmah alarmirao Krizni stožer Ministarstva zdravstva i tražio dodatne medicinske timove. Primarnu trijažu u vlaku je odradio tim HMS-a iz Knina, a po dolasku ostalih timova unesrećenima je pružena hitna medicinska skrb te ih se, uz pomoć žurnih službi, iznijelo iz vlaka. Potom su timovi HMS-a napravili sekundarnu trijažu, zbrinuli unesrećene i prevezli ih u zadarsku, splitsku i šibensku bolnicu na daljnje kirurško liječenje. Ukupno 14 timova HMS-a iz Splitsko-dalmatinske, Šibensko-kninske i Zadarske županije zbrinulo je 21 ozlijeđenu osobu u željezničkoj nesreći. Svi djelatnici HMS-a koji su sudjelovali u vježbi pokazali su stručnost i profesionalnost u zbrinjavanju ozlijeđenih te uigranost i spremnost na brz i kvalitetan odgovor u velikim nesrećama sukladno protokolom postupanja usvojenog na tečaju Medicinskog odgovora na masovne nesreće.

Vježbu zbrinjavanja unesrećenih osoba iz vlaka u realnom je vremenu u novootvorenom Operativnom vatrogasnom zapovjedništvu u Divuljama radno pratila pomoćnica ravnateljice Hrvatskog zavoda za hitnu medicinu Branka Tomljanović, dr. med. u društvu potpredsjednika Vlade i ministra obrane Damira Krstičevića, ministra unutarnjih poslova Davora Božinovića, ravnatelja Državne uprave za zaštitu i spašavanje Dragana Lozančića i brojnih drugih uzvanika.

Odlična koordinacija

Vježba Sigurnost 2018 trajala je 36 sati, a prema obimu i složenosti ovo je bila jedna od najvećih vježbi koje su izvedene u RH. Obuhvatila je cijeli niz akcija

Voditeljica medicinskih timova Milica Ognjenović Kablar koordinira zbrinjavanje na terenu

Trijaža i zbrinjavanje unesrećenih

U vježbi su sudjelovali djelatnici HMS-a Splitsko-dalmatinske, Šibensko-kninske i Zadarske županije

od gašenja požara i obrane mjesta kojima je zaprijetila vatra, zatvaranje prometnica te preusmjerenja prometa, preko medicinskog zbrinjavanja žrtava, traganja i spašavanja unesrećenih, do pozivanja međunarodne pomoći. Vježba je pokazala veliku spremnost operativnih snaga i zajedničku funkcionalnost resornih službi te njihovu međusobnu koordiniranost, ali i kvalitetan komunikacijsko-informacijski sustav te poštovanje standardnih operativnih procedura službi i institucija u sustavu domovinske sigurnosti.

Smjernice za postupanje izvanbolničke i bolničke hitne medicinske službe u slučaju nesreća s kemikalijama

Objavljen priručnik koji djelatnicima HMS-a daje točne upute o postupanju u slučaju kemijske nesreće

U suradnji Hrvatskog zavoda za hitnu medicinu (HZHM), Hrvatskog zavoda za toksikologiju i antidoping (HZTA) i Centra za kontrolu otrovanja Instituta za medicinska istraživanja i medicinu rada (CKO IMI) nastale su Smjernice za postupanje izvanbolničke i bolničke hitne medicinske službe (HMS) u slučaju nesreća s kemikalijama. Podijeljene u tri djela, Smjernice obuhvaćaju najvažnije štetne učinke kod akutnog izlaganja kemikalijama, od nadražujućeg i nagrizajućeg djelovanja do sistemskih učinaka na središnji živčani, krvotvorni i druge sustave, zatim procedure za postupanje kod kemijskih nesreća s naglaskom na nesreće većih razmjera te upute za izvanbolnički i bolnički HMS pri zbrinjavanju pacijenata kontaminiranih nekim od najvažnijih skupina ili pojedinačnih kemikalija. Ovo je prvi dokument takve namjene i obuhvata u Republici Hrvatskoj, a o njegovom nastanku i sadržaju razgovarali smo s voditeljicom Centra za kontrolu otrovanja Instituta za medicinska istraživanja i medicinu rada mr. sc. Rajkom Turk, mag. pharm.

➤ Zašto djelatnicima HMS-a trebaju Smjernice za postupanje u slučaju kemijskih nesreća?

Zato što je to veoma divergentno područje. Svaka kemijska nesreća ima svoju dinamiku, može se događati na nekoliko različitih načina, od požara do nekontroliranog oslobađanja i terorističkih napada, a svaka vrsta oslobađanja ima svoje zakonitosti koje predstavljaju različite ugroze za stanovništvo. Dakle, nije svejedno je li nešto gori ili je procurilo ili je, pak, neka kemikalija eksplozijom oslobođena u obliku oblaka koji se dalje širi na naseljena mjesta. Također, u suvremenom svijetu koristimo nekoliko stotina tisuća kemikalija. Kemijska industrija četvrta je sila europske privrede i raste brže od gospodarstva u cjelini. Ona proizvodi više od 130 tisuća različitih tvari koje se koriste kako takve ili u smjesama različitih proizvoda u količinama od 400 milijuna tona godišnje. Ukupno se u svijetu proizvede 1.244 milijarde tona različitih kemikalija. Svaka od njih ima svoja toksikološka svojstva koje treba, barem okvirno, poznavati kako bi mogli pomoći otrovanoj osobi

Voditeljica Centra za kontrolu otrovanja Instituta za medicinska istraživanja i medicinu rada mr. sc. Rajka Turk, mag. pharm.

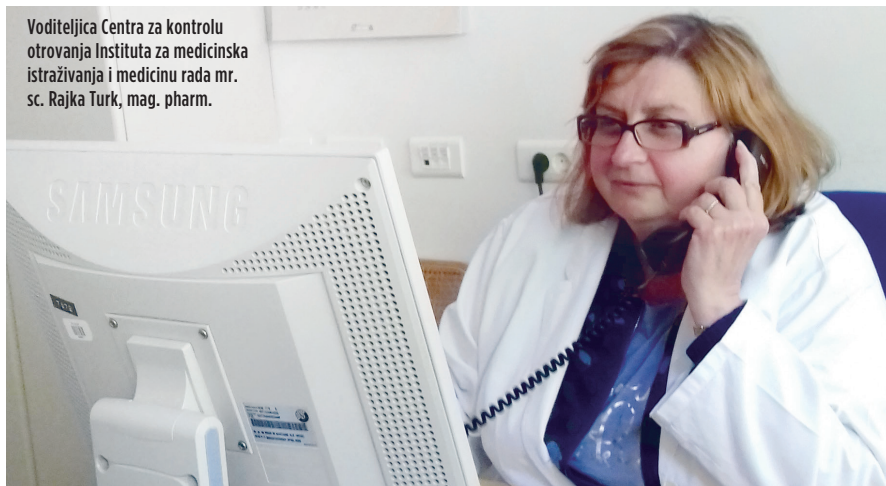

Foto: Osobni arhiv

ili osobama u masovnim otrovanjima. Neke od tih kemikalija i njihova toksikološka svojstva djelatnici HMS-a moraju jako dobro poznavati jer je vrijeme do početka pružanja medicinske skrbi bitan čimbenik za uspješnost zbrinjavanja žrtava kemijskih nesreća, inače imate mrtve ili trajnu invalidnost unesrećenih. Takve informacije tijekom svog školovanja ne može dobiti niti jedan liječnik niti jedan zdravstveni djelatnik bilo kojeg profila. Zato je potreban ovaj priručnik; na njega se djelatnici HMS-a mogu osloniti i on će ih sa sigurnošću voditi od koraka do koraka u zbrinjavanju žrtava kemijskih nesreća.

➤ Čime ste se rukovali u izradi ovih Smjernica?

Smjernice, naravno, nisu nikakav naš jedinstven izum. Svjetska zdravstvena organizacija i Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj već desetljećima objavljuju i nadopunjuju smjernice za postupanje u kemijskim nesrećama namijenjene hitnim službama, od vatrogasaca do zdravstvenih djelatnika na različitim razinama. Specifične nacionalne smjernice za slučaj kemijskih nesreća već dugi niz godina imaju i Sjedinjene Američke Države, Njemačka, a naši susjedi Slovenci ih imaju od 2011. godine. HZHM je stoga s pravom inicirao da se i kod nas naprave takve smjernice, naravno, skrojene po potrebama našeg HMS-a i prema potencijalnim ugrozama u RH.

➤ Jesu li Vam postojeće smjernice pomogle pri izradi priručnika?

Naravno! Recimo mi u Hrvatskoj, na svu sreću,

” *Kemijska industrija četvrta je sila europske privrede i raste brže od gospodarstva u cjelini*

nismo imali iskustava liječenja otrovanja živčanim bojnim otrovima pa smo se tu držali smjernica Svjetske zdravstvene organizacije; kako su oni propisali terapiju, tako smo i mi. Puno su nam pomogle i klasične smjernice Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj, zatim američke, njemačke i britanske smjernice, kao i toksikološka literatura, udžbenici iz hitne medicine koji poprilično dobro pokrivaju toksikološko područje, pojedinačni članci, primjerice za te nesretne reaktivatore kolinesteraze koji se koriste kao živčani bojni otrovi, u jednom dijelu antidota za organofosforne insekticide ili cijanide. U tom slučaju morali smo „kopati“ po literaturi kako bi dali iole pouzdanu informaciju što treba činiti. Naime, ovo nisu situacije gdje možete napraviti kliničku studiju pa imati grupu izloženih i grupu neizloženih ispitanika, grupu kojoj ćete dati terapiju i grupu kojoj nećete - to tako ne ide! Više-manje sva saznanja dobivamo iz prijašnjih nesreća, pa je stoga analiza dosadašnjih nesreća ustvari jako bitna jer se tamo vidi gdje si pogriješio. Nažalost, analize se u RH baš i ne rade.

► Kako ste izabrali kemikalije o čijim ugrozama i načinima zbrinjavanja pišete?

Na nekoliko načina. Izabrali smo one kemikalije koje se u RH koriste u velikim količinama, zatim one koje često uzrokuju akutna otrovanja u pojedinačnim slučajevima, a mogu uzrokovati i masovna otrovanja, kao i one koje predstavljaju globalnu prijetnju jer se mogu koristiti u terorističkim napadima. Jest da smo mi mali i možda ovaj čas nezanimljiv cilj, ali naravno uvijek postoji mogućnost takvih napada i na njih treba biti spreman. U prvom redu uvrstili smo tih nekoliko supstanci koje bi teoretski mogle biti uzrok napada, a sve su visoko toksične. To su recimo živčani bojni otrovi, tipa sarina, koji je upotrijebljen u napadu u Tokijskoj podzemnoj željeznici 1995. godine pri čemu je više od sto ljudi izgubilo život. Ti se otrovi lako proizvode i dostupni su. Navodno je nedavno u Siriji sarin ponovo upotrijebljen. Danas se, u ovim zemljama koje nam nisu tako daleke, još uvijek koristi i klor kao bojni otrov kao i iperit. U takvim nesrećama, djelatnici HMS-a su izrazito ranjiva skupina i zato je potrebno poznavati svojstva tih kemikalija; tu se nema vremena „kopati“ po literaturi i tražiti kako to riješiti, ako ne znaju sebe zaštititi, djelatnici HMS-a postaju žrtve. Znači to je jedna skupina kemikalija koja nam se zasad čini jako daleko i nadam se da će tako i ostati.

► U slučaju takvog napada, što djelatnici HMS-a trebaju raditi?

Djelatnici HMS-a trebaju, u prvom redu, sebe zaštititi. Znači ne bezglavo ulijetati u kontaminirano područje, što su oni koji put u silnoj želji da pomognu i napravili, već se dobro koordinirati s onim službama koje prve izlaze na teren. Ako je u pitanju masovni napad, to će se relativno brzo prepoznati, no, ako je riječ o dvije do tri osobe, kao nedavno u Londonu, to bi stvarno moglo biti riskantno za djelat-

je dobra koordinacija s vatrogascima i policijom, kompletna zaštita propisana prema određenoj vrsti ugroze, ako se ne zna o kojoj kemikaliji je riječ - onda maksimalna, zatim dekontaminacija pacijenata, nažalost tijekom trijaže jer nema zbrinjavanja ako ćete sebe ugroziti i nakon toga u nekim slučajevima liječenje pacijenata sa specifičnim antidotom. Primjerice, u slučaju napada živčanim bojnim otrovima, žrtva, ako je jako kontaminirana, teško će preživjeti bez antidota ili intenzivne suportivne terapije. To nije ništa što djelatnici HMS-a već ne rade, samo ovdje još imaju pretkorak zaštite i kontaminacije koji je u ovim slučajevima ključan.

► Koje kemikalije spadaju u drugu skupinu?

Drugu, zapravo realniju opasnost predstavlja naša kemijska industrija i naši prijevozi opasnih tvari u velikim količinama po RH, plovnim, cestovnim i željezničkim putovima. Najčešće su nesreće s naftom i derivatima koji ili isure ili gore. U slučaju gorenja imamo mogućnost otrovanja udisanjem. Česte su i nesreće s nadražujućim plinovima (amonijak, klor, sumporov dioksid i sl.) te korozivnim kiselinama i lužinama. To mogu biti manji incidenti na radnom mjestu ili u kućanstvu, ali zbog fizikalno-kemijskih svojstava i velikih količina imaju i visok potencijal uzrokovanja nesreća većih razmjera. U tim slučajevima lako se prepozna otrovanje, zaštita je relativno efikasna, a prekid izloženosti je zapravo osnovni terapijski postupak. Te kemikalije koje su relevantne u našem okruženju smo detaljnije obradili i to zahvaljujući HTZA-u koji nam je dao podatke o količini i vrsti opasnih tvari koje se skladište po RH u velikim količinama, a koje opet prema podacima CKO-a često uzrokuju pojedinačna otrovanja i kemijske nesreće.

► U slučaju kemijske nesreće, koji je prvi korak koji djelatnici HMS-a trebaju napraviti?

Trijaža. Prvo se napravi trijaža. Mi smo Smjernice strukturirali u tri dijela. U prvom dijelu navedeni su svi osnovni toksikološki principi; vrlo kratko i bez puno filozofije na papir smo stavili ono što je liječniku zaista potrebno da shvati na koji način pojedini otrov djeluje, odnosno naveli smo najvažnije štetne učinke kod akutnog izlaganja kemikalijama. Drugi dio Smjernica, da se vratim na Vaše pitanje, bavi se procedurama za postupanje kod kemijskih nesreća, s naglaskom na nesreće većih razmjera gdje je dobra koordinacija i pridržavanje pravila organizacije hitnih službi na mjestu nesreće ključ uspješnog hitnog medicinskog zbrinjavanja. Znači kao i kod masovnih nesreća, za koje djelatnici HMS-a redovito imaju vježbe, to su već razrađeni postupci - koordinacija s vatrogascima i policijom, dolazak na mjesto intervencije, osiguranje mjesta nesreće, trijaža, dekontaminacija, hitne medicinske mjere i prijevoz u bolnicu. U trećem dijelu navedene su upute izvanbolničkom i

SMJERNICE ZA POSTUPANJE IZVANBOLNIČKE I BOLNIČKE HITNE MEDICINSKE SLUŽBE U SLUČAJU NESREĆA S KEMIKALIJAMA

HRVATSKI ZAVOD ZA HITNU MEDICINU

Smjernice

Vrijeme do početka pružanja medicinske skrbi bitan je čimbenik za uspješnost zbrinjavanja žrtava kemijskih nesreća

bolničkom HMS-u za zbrinjavanje otrovanja nekim od najvažnijih skupina ili pojedinačnih kemikalija. Najprije su navedeni piktogrami i oznake upozorenja, CAS i UN identifikacijski brojevi koji mogu pomoći prepoznavanju kemikalije i pružiti osnovnu informaciju o njenim toksičnim učincima jer se prema zakonodavstvu Europske Unije obavezno nalaze na pakiranjima i transportnim sredstvima koja sadrže ili prevoze opasne kemikalije.

► Koliko su česta pojedinačna otrovanja kemikalijama?

Akutnim otrovanjima HMS se bavi svaki dan i tu ima punu podršku CKO-a koji djelatnici HMS-a mogu nazvati 24 sata na dan i, primjerice, pitati što činiti s gospođom koja je popila solnu kiselinu. Tada im mi kažemo kojih sve solnih kiselina uopće ima na tržištu, kako izgleda klinička slika i što hitno trebaju napraviti. To je već uhodana stvar! S čim god se oni sreli na terenu, u 99 posto slučajeva, mi ćemo im moći dati apsolutno točnu informaciju što je to, a u onih preostalih jedan posto ćemo po kliničkoj slici, odnosno prema opisu, ipak shvatiti o kojoj kemikaliji je riječ. Kako bi bili sigurni da će ove Smjernice biti živi dokument, a ne nešto što će djelatnici HMS-a otvoriti tek kad se dogodi neka velika kemijska nesreća, opisali smo i postupke u slučaju asimptomatskih i blažih otrovanja za sve 24 kemikalije koje smo uvrstili u priručnik. Dakle, što činiti ako netko proguta ili se ►►

U kemijskim nesrećama, djelatnici HMS-a su izrazito ranjiva skupina i zato je potrebno poznavati svojstva kemikalija

nike HMS-a koji neće znati o čemu je riječ i doći će do pacijenta koji je kontaminiran bez puno zaštite. Identifikacija je uvijek problem, ali to nije do HMS-a i to HMS ne može rješavati. Mi smo im u Smjernicama pokušali dati neke osnovne upute kako prepoznati da je riječ o opasnoj kemikaliji kada se s njom suoče. To je lako kad je riječ o cisterni koja se izlila na autocesti ili vlaku koji je eksplodirao, ali nažalost na nekim vrstama kemikalija nema etikete te se na njih posumnja onda kad imate potpuno neobjašnjivo više žrtava na jednom prostoru. U svakom slučaju, u radu na takvim intervencijama potrebna

» zali je kemikalijama koje su relativno česte kao na primjer benzin, hipoklorit, etilenglikol ili vodikov peroksid.

» **Koliko poziva dnevno zaprimi Centar za kontrolu otrovanja?**

Kad sam ja počela raditi pred 30 godina, onda smo imali 100 poziva godišnje, znači svaka tri dana jedan poziv. Danas ih imamo od 10 do 15 dnevno. To nisu samo pozivi zdravstvenih djelatnika, nego i ostalih građana, primjerice zabrinutih roditelja čije je dijete nešto pojelo, popilo, diralo nekakav otrov... Godišnje dođemo na otprilike 2.100 poziva.

» **S obzirom na to što sve Smjernice obuhvaćaju, kao i na činjenicu da je ovo prvi takav dokument u RH, napravili ste velik posao. Slažete se?**

Pa mi smo napravili inicijalni posao koji smo zamislili da bi ovaj čas u RH bio potreban. Najvažnije u

„ *Kod nas su najčešće nesreće s naftom i derivatima*

cijeloj priči je što su se tri institucije, HZHM, HZTA i CKO IMI, prihvatile zajedničkog posla i uspješno ga privede kraju. Međutim, nismo napravili nacionalnu smjernicu u pravom smislu riječi jer za to nemamo zakonsku podlogu koja bi trebala ići iz Nacionalne strategije kemijske sigurnosti. Ta strategija donekana je 2008. godine i od tada nije obnovljena, a u njoj ne piše da nam treba nacionalna smjernica za postupanje u slučaju kemijske nesreće. Stoga se nije uspio okupiti multidisciplinarni tim stručnjaka, nego su se okupili ljudi koji su entuzijastično prionuli izradi ovih Smjernica. Ovo je svakako poticaj, no ako dobijemo dobre povratne informacije ili čak kritike, pogotovo od *hitnjaka*, tada bi mogli razmišljati o tome da se naš rad podigne na višu razinu. Dakle da se osnuje radna grupa koja redovito zasjeda i mijenja sadržaj jer stvari stalno idu naprijed. Izrada Smjernica je velik posao za nekoliko ljudi koji su na njima radili cijele dvije godine. HZHM je htio da se izradi priručnik koji će liječnicima za svaku kemikaliju, osim mehanizma toksičnog djelovanja, simptoma i znakova otrovanja, razine izloženosti, najvažnijih putova izloženosti (udisanje, dodir s kožom i očima, gutanje), navesti točne upute za postupanje u izvanbolničkom HMS-u i posebno upute za postupanje u objedinjenom hitnom bolničkom prijemu. To nitko drugi nema i to je značilo da trebamo raditi sve ispočetka pa nam je i trebalo više vremena.

» **Imate li u planu još neku suradnju?**

Kao što sam navela, nakon što dobijemo povratnu informaciju djelatnika HMS-a, Smjernice će se sigurno nadopunjavati i osuvremenjivati sukladno potrebama. Također, HZHM je već inicirao da napravimo smjernicu za antidote tako da ćemo nastaviti suradnju. ■

Na poslu odgovorna, na stazi neumorna

Martina Bezek: Trčanje maratona je meditacija u pokretu

Medicinska sestra **Martina Bezek već dugi niz godina strpljivo odgovara na hitne pozive u Medicinskoj prijavno-dojavnoj jedinici Zavoda za hitnu medicinu Međimurske županije. Nakon napornih smjena, uz brigu za obitelj, sestra Bezek trči maratone. Trčanjem se bavi od najranije mladosti, a nama je otkrila zašto je trčanje životna filozofija koja mijenja pogled na svijet svakome tko se počne baviti tim sportom**

» **Već 15 godina radite u hitnoj medicinskoj službi (HMS). Možete li nam otkriti tajnu tako duge i uspješne veze?**

Spašavanje ljudskih života je velika stvar i snažna motivacija za tako dug rad u HMS-u. Pružanje pomoći ljudima uvijek pruža zadovoljstvo. Po završetku srednje škole, odradila sam pripravnički staž u Županijskoj bolnici Čakovec, nakon čega sam se zaposlila u HMS-u Čakovec, gdje sam ostala do danas. Kad bih se morala opisati u nekoliko riječi, bile bi to - majka, supruga, medicinska sestra te sportašica. Veliku podršku u životu pružaju mi sin Jakov, na kojeg sam posebno ponosna, suprug Dragan, roditelji i prijatelji.

» **Radite u Medicinskoj prijavno-dojavnoj jedinici (MPDJ) Zavoda za hitnu medicinu Međimurske županije. Što posao medicinskog dispečera zahtjeva?**

Posao dispečera, odnosno disponenta podrazumijeva da preuzimamo pozive, procjenjujemo

Martina Bezek

stupanj hitnosti te pozivateljima pružamo osnovne upute o situaciji u kojoj su se našli, kao i upute za provođenje prve pomoći. Ako procijenimo da je to potrebno, na intervenciju šaljem ekipu HMS-a, obavještavamo i aktiviramo druge službe (policiju, vatrogasce itd.) te nadziremo status timova. Dokumentiramo i evidentiramo obavljene rad, zaprimamo pacijente koji dolaze u ambulantu međimurskog Zavoda za hitnu medicinu i određujemo stupanj hitnosti prema kojem odlaze na pregled.

» **Osim medicine, medicinski dispečeri moraju poznavati i osnovne psihološke vještine kako bi umirili građane koji zovu u njima iznimno stresnim situacijama. Kakva su Vaša iskustva s pozivateljima?**

Iskustva su raznolika, ima dobrih, ali nažalost i onih loših. Sreća je ako je osoba dovoljno sabrana da brzo i precizno opiše svoje stanje, čime nam uvelike olakšava uvid u situaciju. Susrećemo se i s nepristojnim pozivateljima, što je razumljivo s obzirom na to da uglavnom zovu osobe koje su se našle u neposrednoj opasnosti ili su zabrinute za svoje zdravlje ili za zdravlje svoje obitelji. Poseban problem predstavljaju nam pozivi pozivatelja koji ne znaju objasniti tegobe koje su ih snašle ili koje primjećuju kod osoba zbog kojih zovu HMS. Teško je i komunicirati s osobama koje su pod utjecajem nedozvoljenih sredstava zbog kojih znaju biti agresivne ili nedovoljno jasne u komunikaciji. Također, u poslu se susrećemo i s lažnim, uznemiravajućim i nehitnim pozivima koji zauzimaju naše 194 telefonske linije i time onemogućavaju da hitnu pomoć dobiju oni čiji je život zaista ugrožen. Napominjem

da je takvih poziva upućenih HMS-u ponekad desetak i više dnevno.

› Često su u stresnim situacijama ljudi nestrpljivi i otesiti. Kako se nosite s takvim pozivateljima?

Moje je zadatke da primirim uznemirenog pozivatelja i racionalno sagledam ozbiljnost situacije. To katkad može predstavljati izazov, ali s vremenom čovjek ipak nauči kako se ophoditi u tim situacijama. Uvijek pokušavam razumjeti situaciju u kojoj se čovjek nalazi. Burne emocionalne reakcije i često neprijateljski odnos pozivatelja samo su naizgled nepredvidljive. Takvo ponašanje često susrećemo u situacijama kada se pozivatelj iznenada suoči s hitnim stanjem i sam ne pronalazi rješenje, a ono koje mu mi pokušavamo pružiti smatra nedovoljno brzim. Ako se medicinski dispečer pripremi na mogućnost takve reakcije pozivatelja, lakše će se moći s njim nositi.

› Je li Vam se neki poziv posebno urezao u pamćenje?

Bilo je puno poziva, ali uvijek mi najteže padaju pozivi vezani uz djecu čiji životi su ugroženi.

› Pomažu li Vam u poslu stručna usavršavanja? Iako smatram kako je radno iskustvo jedan od najboljih učitelja u našoj struci, držim da su nam stručna usavršavanja potrebna i izuzetno korisna budući da je hitna medicina, kao i ostale grane medicinskih znanosti, podložna permanentnom razvoju i promjenama. Mi, medicinski dispečeri, moramo redovito produžavati licencu za rad u MPDJ-u, a imamo i mogućnost raznih tečajeva pa sam tako uspješno završila tečaj Temeljne komunikacijske vještine u hitnoj medicini te Edukacijsku vježbu za dispečere MPDJ-a.

› Bavite se trčanjem. Je li sport protuteža stresnoj hitnjačkoj stvarnosti?

Posao koji obavljam je dinamičan i stresan. Ima mnoštvo hitnih poziva, uznemirenih pozivatelja, a isto tako i verbalno agresivnih pozivatelja koji nerijetko ostave neki trag. Pri tom je potrebno imati razumijevanja za pacijente i naravno biti ljubazan te znati smiriti situaciju i donijeti važne odluke. Sport mi svakako pomaže u oslobađanju od stresa, oslobađa hormone koji pomažu da se čovjek osjeća dobro i opušteno. Osim toga, podiže nivo energije i zdravlja pa se lakše nosim sa svakodnevnim napornim aktivnostima.

› Prisjetite se svojih sportskih početaka, kako ste se zaljubili u trčanje, što je bila motivacija?

Počela sam trčati još u srednjoj školi. Osjećala sam se dobro nakon trčanja. Pokušala sam i prijatelje nagovoriti da mi se pridruže. Nakon što sam se zaposlila, učlanila sam se u Atletski klub Međimurje gdje sam s klupskim kolegama počela ozbiljnije prilaziti treninzima i odlaziti na svoje prve službene utrke. Nakon što sam istrčala svoj prvi maraton, to je postalo dio mog života!

› Kada i gdje ste išli na svoju prvu utrku, kakvo

je to bilo iskustvo za Vas?

Moja prva utrka bila je Utrka Grada Murskog Središća na deset kilometara gdje sam osvojila treće mjesto i dobila dodatnu motivaciju za trčanje te time ušla u svijet trčanja. A iskustvo... Svaka utrka nosi određenu dozu uzbuđenja, neizvjesnosti, napora te naravno i sreću u cilju, bez obzira na rezultat. Sama činjenica da ste dali sve od sebe u tom trenutku te da ste uspješno savladali sve „prepreke“ daje veliku motivaciju za buduće sportske napore i vjeru da ste ustrajniji i bolji u svakodnevnom životu.

› Ako sam dobro shvatila, polumaraton, maraton i ultramaraton Vaše su trkačke discipline. Koja Vam je najdraža?

Osobno preferiram duže utrke, znači maraton i ultramaraton. Što je utrka duža, to je meni ljepši osjećaj kad pobijedim samu sebe i pomaknem svoje granice. Dobro podnosim bol i sve krize koje dolaze na putu koji traje 40, 60, 100 ili 200 kilometara i sretna sam što mogu preživjeti sve stresove koje takvi nastupi donose. Naravno, imam i krize tijekom nastupa, ali one su dio tog sporta i rješavam ih kako najbolje znam u tom trenutku.

› Kako u stvarnosti izgleda trčanje jednog maratona? O čemu razmišljate, što Vam prolazi kroz glavu i u kakvom ste psihičkom stanju?

„ Burne emocionalne reakcije i često neprijateljski odnos pozivatelja samo su naizgled nepredvidljive

Sestra Bezek trči maraton

Shvatite to kao neku vrstu meditacije u pokretu. Tijekom utrke, koja traje oko tri sata (nekome malo više, nekome malo manje), prolazite kroz različita stanja svijesti. Na samom startu postoje strahovi, zebnja jesu li pripreme prošle dobro, jeste li spremni za tempo kojim namjeravate trčati, a brinu vas i vremenski uvjeti jer oni mogu poprilično otežati trčanje takve izuzetno teške utrke. Nakon prvih nekoliko kilometra uhvatite svoj ritam, koncentrirate se na disanje i na optimalno trošenje energije. Naravno, tempo kontrolirate na oznakama kilometara ili uz pomoć pametnog sata s GPS prijemnikom. Pogreška u tempu od svega pet sekundi po kilometru može uzrokovati katastrofalan rezultat ili nemogućnost završetka tako duge utrke. Budući da ljudsko tijelo ima ograničene rezerve glikogena, koje traju otprilike 90 do 120 minuta, problemi koji slijede su neminovni. Negdje između 24. i 29. kilometra postaje prilično teško, prošao je polumaraton, tijelo je već iscrpljeno, a nigdje se još ne nazire brojka 30 koja bi u glavi omogućila odbrojavanje prema kraju (10, 9, 8, 7, 6, ...). Prirodno, iza 30. kilometra, ostajete uglavnom bez glikogena, preživljavate na zalihama masti i kojem zalogaju banane uz stazu, ali tako je teško trčati i pri tom ostati u planiranom (i brzem) tempu. Na ovoj dionici od izražaja dolazi snaga volje, psihičke pripreme, mnogobrojni dugi treninzi od 30 i više kilometara kada smo navikavali organizam na ovo stanje. Kako se približava 40. ili 41. kilometar, nazire se cilj i u tijelo dolazi neka nadnaravna energija, euforija pa se izvlače zadnji atomi snage da se, unatoč bolovima, izdrži do kraja. Trenutak kad se prođe ciljem zasigurno je najljepši trenutak u tom danu, mjesecu, godini, a nekim trkačima i u životu!

Dan kasnije, usprkos bolovima koji se pojačavaju u sljedećih 24 do 48 sati, dolazi osjećaj ponosa i sreće što ste uz mnogo odricanja te marljiv i sistematski rad kroz više mjeseci ili godina uspjeli sve prepreke savladati. Taj osjećaj daje samopouzdanje i vjeru da će tako biti i u privatnom i poslovnom životu. Ma, nakon što istrčite barem jedan maraton u životu, više ništa nije isto (smijeh)!

› Vodite li statistiku svog trčanja, kilometara, rezultata? Koliko često i na kojim utrkama nastupate?

Vodim statistiku. Danas je to veoma jednostavno ako imate pametan sat ili pametan telefon jer ti uređaji precizno prate aktivnosti i automatski čuvaju podatke na temelju kojih se mogu izraditi grafovi treninga i utrka. Trčim lokalne utrke i kros lige, više kao trening, nekoliko polumaratona i jedan do dva maratona godišnje. Naravno, ako planiram ultramaraton, onda sve treninge i nastupe podredim tom cilju i tom danu.

› Postavljate li si uoči utrke određeni cilj, rezultat ili trčite iz utrke u utrku po guštu?

Kako kada. Naravno da trčim iz gušta, sama ili u društvu, ali to su uglavnom neke manje važne utrke. No ako se radi o državnom prvenstvu gdje nastupam za ekipu svog kluba ili na meni važnoj i izazov-

Foto: Osobni arhiv

Foto: Miroslava Novak

» noj utrci, imam cilj koji si postavljam unaprijed i pokušavam ga ostvariti.

» **Sudjelovali ste i na Ironmanu u Mađarskoj. Možete li nam reći nešto više o tome?**

Budući da uz trčanje često vozim bicikl, što kao trening, što kao prijevozno sredstvo do posla, odlučila sam povezati te dvije discipline i na nagovor prijatelja iz trkačkog kluba nastupiti na Ironmanu. Tamo postoji i treća disciplina (plivanje), što i nije baš moja specijalnost, a natjecanje je započelo upravo s plivanjem na 3.800 metara u jezeru! Eto, nisam se utopila, već sjela na bicikl, odvozila 180 kilometara i za „nagradu“ iza toga otrčala maraton. Ukupno vrijeme od 12 sati i 20 minuta je prilično dobro za debitanta u toj disciplini koji „ne zna“ plivati (smijeh).

Sport shvaća kao dodatno zadovoljstvo i priljev energije

Foto: Osobni arhiv

» **Od svih utrka na kojima ste sudjelovali, koje rezultate bi izdvojili, kojima se najviše ponosite?**

Teško je izdvojiti jedan ili dva rezultata, na mnoge od njih sam ponosna jer sam ih ostvarila u određenom trenutku. Sada s odmakom u vremenu, rado spominjem svoj nastup za hrvatsku reprezentaciju na Svjetskom prvenstvu u Francuskoj 2009. gdje sam trčala ultramaraton na 24 sata. Potom, isti takav 24-satni

” *U dugim utrkama, pogreška u tempu od svega pet sekundi po kilometru može uzrokovati katastrofalan rezultat*

ultramaraton u Austriji 2011. kada sam istrčala 194 kilometra, zatim svoj prvi maraton u Zagrebu koji sam istrčala za tri sata i sedam minuta. Svaki inozemni maraton je poseban doživljaj jer spojite i sport i upoznavanje novog grada i novih ljudi. Također, imam mnogo polumaratona iza sebe, a posebno pamtim kada sam prvi puta istrčala ispod jedan sat i trideset minuta... Trčala sam i od Zagreba do Vukovara, u spomen na heroje obrane toga grada, nekih 336 kilometara u pet etapa. Tada sam bila prva žena koja je to istrčala i, naravno, na to sam jako ponosna.

» **Ozljede su prilično česte u trčanju. Kako ih smanjiti na najmanju moguću mjeru?**

Pokušavam „pametno“ trenirati, ne pretjerivati s kilometrima ili satima na treninzima, biram podlogu po kojoj trčim, dajem tijelu dovoljno vremena za oporavak nakon treninga ili utrke, pokušavam se zdravo hraniti itd. Unatoč svemu tome, ponekad se dogodi da neki dio tijela, uglavnom noge, trebaju malo odmora. Iz svake takve epizode pokušavam naučiti i promijeniti neke stvari kako se isto ne bi ponovilo u budućnosti.

» **S obzirom na to da ste zaposleni puno radno vrijeme i imate obitelj, kako uspijevate organizirati treninge i odlaske na utrke? Odakle energija za sve to?**

Za ostvarenje sportskih ciljeva neophodno je razumijevanje obitelji, vlastito odricanje te redovitost i ustrajnost u treniranju. Život nam daje puno mogućnosti, a o nama ovisi kako ćemo ga proživjeti. Putovanje prema cilju nikad nema kraja, samo se približavamo ili udaljavamo od njega, napredujemo ili stojimo na mjestu. Želja svakog od nas je napredovati, a bavljenje bilo kojim sportom otvara svaki dan nove horizonte i nove izazove. Svaka fizička aktivnost je dodatni napor, ali ja volim sport pa to ne percipiram kao napor nego kao dodatno zadovoljstvo i priljev energije koja mi je potrebna u ostatku dana.

» **Prihvatili ste ponudu da trčite za hrvatsku atletsku reprezentaciju?**

Da, dobila sam ponudu za ulazak u reprezentaciju nakon što sam u travnju na poznatom ultramaratonu od Zagrebačke katedrale do katedrale u Čazmi, ukupno 61,3 kilometra, osvojila četvrto mjesto. Ponudu sam objeručke prihvatila i sad se pripremam za Svjetsko prvenstvo, utrku na 24 sata koja će se održati sljedeće godine. Nakon što otrčim zadanu normu, 100 kilometara za 12 sati, bit ću članica hrvatske atletske reprezentacije. Tu sam normu postigla prije šest godina, ali kao što i u HMS-u moramo obnavljati licencu, tako i licencu za reprezentaciju treba obnavljati svake tri godine. Mislim da neće biti problem, ali treba se dobro pripremiti jer puno je to kilometara...

» **Koliko sati dnevno Vam oduzimaju treninzi i imate li svoj trenerski tim koji Vas vodi i pomaže u pripremanju za utrke?**

Uz sve obaveze koje imam, svakodnevno pokušavam pronaći sat vremena ili nešto više za treninge. Vikendom možda i više od toga. Uglavnom, prilagođavam

”

Svaka utrka nosi određenu dozu uzbuđenja, neizvjesnosti, napora

se svojim obiteljskim i poslovnim obavezama. Nemam neki stalni trenerski tim. Postoje treneri, prijatelji i pojedinci s kojima sam surađivala, trčala s njima i učila od njih, i svi su mi pomogli da postanem ono što sam danas. Također, čitala sam i dosta literature te stjecala iskustvo što je iznimno važno u pripremanju za utrke.

» **Biste li svojim kolegama hitnjacima preporučili trčanje?**

Naravno, svakome bih to preporučila, a mi koji smo u zdravstvu trebamo posebno svojim primjerom propagirati zdrav i aktivan način života.

» **Imate li neki savjet za početnike?**

Vjerujte u sebe i krenite, svaki put kreće prvim korakom. Uz odricanje, volju i ustrajnost, uvijek se dolazi do cilja i osobnog zadovoljstva. Nemojte se obeshrabriti problemima i povremenim preprekama jer sve se to može zaobići ili preskočiti, kao i u stvarnom životu.

» **U Vašoj blizini, u Svetom Martinu, u rujnu se održava Svjetsko prvenstvo na 100 kilometara. Spremate li se za tu utrku i koji su Vam daljnji planovi?**

Da, u rujnu ove godine Hrvatska je domaćin Svjetskog prvenstva na 100 kilometra. To je najduža službena izvan stadionska atletska utrka koju organizira Svjetska atletska federacija (IAAF). Razmišljam da budem dio tog jedinstvenog događanja... Ako sve prođe onako kako se nadam, i ako marljivo odradim ljetni dio, čeka me zanimljiva i uzbuđljiva jesen (smijeh). ■

Prikaz slučaja spašavanja i zbrinjavanja unesrećenih u pomorskoj nesreći u Kornatskom arhipelagu

AUTOR: Antonija Žanić

Medicinska prijavno-dojavna jedinica Zavoda za hitnu medicinu Šibensko-kninske županije zaprimila je 6. listopada 2017. u 20 sati i 16 minuta dojavu od Centra za spašavanje i traganje na moru o pomorskoj nesreći u Kornatskom arhipelagu. Prema dojavi, nasukala se jedrilica s pet čeških turista, od kojih je jedna osoba teško ozlijeđena. Vremenski uvjeti su bili zahtjevni i isprpljujući, a teren otoka složen i nepristupačan

Kornati ili Kornatsko otočje nalaze se u srednjoj Dalmaciji, unutar Šibensko-kninske županije. Površina otočja je 320 kilometara kvadratnih, a otočje čini 150 otočića. Najveći otok je Kornat s površinom od 32,44 kvadratna kilometara, dug je 25,2 i širok od 2,5 kilometra. Otočje nema stalnih naselja, a hitne medicinske intervencije na području Kornata u ingerenciji su rada Zavoda za hitnu medicinu Šibensko-kninske županije.

Nasukana jedrilica

Medicinska prijavno-dojavna jedinica Zavoda za hitnu medicinu Šibensko-kninske županije zaprimila je 6. listopada 2017. u 20 sati i 16 minuta dramatičan poziv od Centra za spašavanje i traganje na moru o pomorskoj nesreći u Kornatskom arhipelagu. Prema dojavi, na sjevernoj strani otoka Kornat, podno vrha Poštenjak nasukala se jedrilica, jedna je osoba teško, a četvero ih je lakše ozlijeđeno. Odmah po dojavi, medicinski dispečer je usmjerio tim T1 Zavoda za hitnu medicinu Šibensko-kninske županije na glavni gat u Vodicama kako bi zajedno s djelatnicima pomorske policije iz Šibenika i Hrvatske gorske službe spašavanja (HGSS) Šibenik isplovili prema mjestu događaja.

Teška ozljeda noge

Nakon kratkog dogovora, u 20 sati i 30 minuta, okupljeni pripadnici spomenutih službi isplovili su iz Vodica. Komunikaciju s ozlijeđenima, osim Centra 195, u 21 sat i 39 minuta uspostavio je i tim T1 hitne medicinske službe (HMS) šibensko-kninskog Zavoda za hitnu medicinu te je saznao detaljnije informacije o unesrećenima. Teško ozlijeđena osoba imala je ozljedu noge, jako je krvarila i povremeno gubila svijest te joj je bila potreba neodgodiva hitna medicinska skrb. Paralelno, upućen je i poziv zadarskoj pomorskoj policiji da se pridruži u akciji spašavanja i pomogne prebaciti sudionike akcije s potrebnom medicinsko-tehničkom opremom na otok Kornat. Naime, tehničke karakteristike njihova broda omogućavaju lakši pristup otoku. U 22 sata i 30 minuta, pripadnici HMS-a, pomorske policije i HGSS-a iz Šibenika pristaju u blizini južne strane otoka te uz pomoć zadarske pomorske policije prelaze na otok. Nakon jednog sata hoda po nepristupačnom terenu, pripadnici spomenutih službi u 23 sata i 30 minuta dolaze na sjevernu stranu otoka i pronalaze ozlijeđene. Odmah po dolasku tim HMS-a Zavoda za hitnu medicinu Šibensko-kninske županije zbrinuo je teško ozlijeđenog pacijenta i ostale unesrećene. Napravljen je prvi pregled, osiguran venski put, imobilizirana ozlijeđena noga i osiguran transportni položaj.

Vremenske neprilike

Uz pomoć pripadnika HGSS-a Šibenik ozlijeđenog pacijenta se prenijelo do broda zadarske pomorske policije na južnoj strani otoka. U jedan sat i 15 mi-

Zbrinjavanje unesrećenih

Foto: Osobni arhiv

Pristanak na otok

Foto: Osobni arhiv

nuta, svi unesrećeni češki turisti, tim HMS-a i pripadnici HGSS-a ukrcali su se na brod zadarske pomorske policije. Međutim, zbog pogoršanja vremenskih uvjeta nije bilo moguće pristati na gat u Vodicama te su krenuli prema D-Marin marini Dalmacija u Sukošanu. Tijekom transporta tim T1 HMS-a u brodu je monitorirao i pru-

žao odgovarajuće terapijske mjere teško ozlijeđenom pacijentu. Medicinski dispečer obavijestio je Medicinsku prijavno-dojavnu jedinicu Zadar da uputi tim T1 Zavoda za hitnu medicinu Zadarske županije u marinu u Sukošan kako bi preuzeli teško ozlijeđenog češkog turista i prevezli ga u Opću bolnicu Zadar. Također, interventna policija u Zadru obaviještena je da treba preuzeti ostale unesrećene češke turiste, ali i sudionike akcije spašavanja. U dva sata i 15 minuta uplovilo se u D-Marin marinu Dalmacija u Sukošanu, pri čemu je tim T1 Zavoda za hitnu medicinu Zadarske županije preuzeo teško ozlijeđenog pacijenta i prevezao ga u Opću bolnicu Zadar na daljnje liječenje, dok je interventna policija prevezla i smjestila ostale unesrećene u Biogradu, a tim T1 Zavoda za hitnu medicinu Šibensko-kninske županije i pripadnike HGSS-a Šibenik odvezla u Vodice. Završetak akcije spašavanja i zbrinjavanja proglašen je u 3 sata i 47 minuta.

Uspješno završena akcija

U akciji spašavanja i zbrinjavanja sudjelovali su timovi T1 županijskih zavoda za hitnu medicinu Šibensko-kninske i Zadarske županije, djelatnici pomorske policije iz Šibenika i Zadra te djelatnici interventne policije iz Zadra, kao i pripadnici HGSS-a Šibenik. Akcija je trajala gotovo osam sati, a zahvaljujući dobroj suradnji, komunikaciji i koordinaciji među žurnim službama Šibensko-kninske i Zadarske županije, ova akcija zbrinjavanja i spašavanja unesrećenih je profesionalno i uspješno odradena. ■

HRVATSKI ZAVOD
ZA HITNU MEDICINU

 www.hzhm.hr

 www.facebook.com/hrvatskizavodzahitnumedicinu